БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 183 (19.854). • 1987 йил 9 август, якшанба • Баҳоси 3 тийин.

Бинокор—бунёдкор

Урганч уйсозлик комбинати ва 167-қурилиш трести шаҳардаги бинокорлик коллективлари ўртасида фахрли ўринлардан бирини эгаллаб келмоқда. Улар область марказининг йирик микрорайонида 11 та кўп қаватли уй барпо этишни муддатидан олдин ниҳоясига етказдилар.

Трестнинг 1-қурилиш бошқармаси бинокорлари барпо этган уй-жойларга икки ярим мингдан зиёд киши кўчиб кирди. Янги микрорайонда озиқ-овқат магазини, 320 ўринли болалар боғча-яслиси ва бошқа объектлар бор. Байрам арафасида қуриб битказилган уйда яна 32 оила уй тўйлари ўтказди.

Ана шу уй-жой биноларини бунёд этишда Илҳом Одамбоев, Неля Мусина бошлиқ монтажчи ва пардозловчилар ташаббус ва ижодкорлик намуналарини кўрсатдилар.

1-қурилиш бошқармаси меҳнат аҳли Улуғ Октябрнинг 70 йиллиги шарафига 1568 ўқувчига мўлжалланган мактаб ва 72 квартирали уйни муддатидан илгари фойдаланишга топшириш учун барча резервларни ҳаракатга келтирмоқда.

— Партиямиз 2000 йилгача ҳар бир оилани алоҳида уй билан таъминлаш ҳақида белгилаган вазифани бажаришда яратувчилик меҳнатимиз муҳим аҳамият касб этади, — деди 167-қурилиш трести бош инженери Озод Одамбоев. — Урганчда қад кўтараётган янги микрорайонда коллективимиз қиладиган ишлар ҳали кўп. Негаки, уй-жойлар билан бир қаторда шу комплексга кирувчи маданий-маиший объектларни барпо этишимиз лозим.

Дарҳақиқат магазин, мактаб, болалар боғча-яслилари ва маданий-маиший хизматнинг ҳамма турига эга бўлган объектлар комплексини вужудга келтириш — замон талаби.

В. ТИРИН,
«Узоргтехстрой» тресги ахборот ва пропаганда бўлими бош инженери.

М. С. Горбачевнинг

АҚШлик рус тили ўқитувчилари группаси билан учрашуви

АҚШлик рус тили ўқитувчиларининг катта группаси Совет Иттифоқида турибди. Улар М. С. Горбачевнинг президент Р. Рейган билан Женевадаги учрашуви чоғида 1985 йилда имзоланган 1986 — 1988 йилларда маданий алоқалар ҳамда ҳамкорлик ва алмашувлар программаси тўғрисидаги шартнома доирасида Ленинградда рус тили бўйича стажировкадан ўтдилар.

Американлик ўқитувчилар КПСС Марказий Комитети Бош секретарига мактуб йўллаб, Совет Иттифоқида иззат-икром билан кутиб олинганликлари учун самимий миннатдорчилик изҳор этдилар ва учрашишни илтимос қилдилар.

7 август куни М. С. Горбачев КПСС Марказий Комитетида улар билан учрашди.

М. С. Горбачев. Сиз КПСС Марказий Комитети биносидасиз. Хуш келибсиз, дўстлар! Дарҳақиқат, биз Америка Қўшма Штатларида рус тилини ўқитиш билан шуғулланаётган кишиларнинг ҳаммасини ўзимизнинг дўстимиз, деб ҳисоблаймиз. Бу олижаноб ишдир. Мен сиздан яхши мактуб олдим. Мактуб рус тилида жуда яхши ёзилибди.

Сиз билан учрашгим келди. Бу ташаббус сиздан чиқди. Аммо, эҳтимолки, ҳар қалай ташаббусни мен ва президент Рейган бошлаганлигимизни эслатиб ўтиш ўринли бўлар. Ҳамонки, сиз Совет Иттифоқига келган экансиз, бу Женева битимларининг амалга оширилишидир. Бу дастлабки қутлуғ қадамдир. Сиз Совет Иттифоқида олти ҳафта бўлдингиз. Балки таассуротларингизни баҳам кўриш имконияти бордир.

Бир-икки оғиз гапирмоқчиман. Аммо ҳар қалай биринчи бўлиб сиз гапирганингиз маъқул. Сиз ташаббус кўрсатдингиз, меҳмондасиз, сизни суҳбатга таклиф этамиз.

Жон Шиллингер, группа раҳбари, Оклахома штатидаги университет профессори. У американлик рус тили ўқитувчилари делегацияси номидан унинг ибораси билан айтганда, М. Горбачев мазкур ўқитувчилар билан учрашишга розилик берганлигини фавқулодда розилик, деб баҳолаб самимий миннатдорчилик изҳор этди. У Женевада олий даражада илгари сурилган ғоя асосида рус ва инглиз тилини ўқитадиган Америка ва Совет муаллимларининг бир-бирларига бориши бошланганлиги ҳақида гапирди: ўтган йили ҳар икки томондан 15 киши, бу йил эса 25 киши келиб-кетди. Келгуси йили эса муаллимлар сони яна кўпаяди, деб таъкидлади Шиллингер, ана шу алмашувлардан кўзда тутилган мақсад сиз учун ҳам, биз учун ҳам бир хилдир. Бу мамлакатларимиз ўртасидаги мулоқотни кўпайтиришдир. Ўзаро муносабатларни яхшилаш ва АҚШда рус тилини ҳамда Совет Иттифоқида инглиз тилини ўқитишни доимо такомиллаштириб боришдир.

Биз Ленинграддаги программа ва ўқувдан ҳамда маданий борада ихтиёримизга бериб қўйилган имкониятлардан, олимлар билан, бу ажойиб шаҳар кишилари билан учрашувлардан ғоят хурсандмиз. Ҳамма нарса ажойиб, ҳимматингиз учун миннатдормиз, ҳозир АҚШдаги курсда ўқиётган муаллимларингиз группасининг таассуроти ҳам худди шундай бўлишига ишонамиз.

М. С. Горбачев. Америка ва совет кишилари гаплашиб, сўнгра ана шу суҳбатлар хусусида афсусланганликларини сира эшитганим йўқ.

Ўтган йили Миссисипи бўйлаб биргаликда саёҳат қилинди. Куни кеча Волга бўйлаб жавоб саёҳати ниҳоясига етди. Яқинда мен телевидение орқали шу саёҳатни кўрдим. Бу гал ҳам одамларнинг кайфияти яхши. Яна кўп мунозаралар бўлибди. Руслар ва американликларнинг гапи тугамайди, чоғи! Улар бир-бирларига кўп гапларни айтишлари лозимга ўхшайди. Сиёсатчилар билан бир қаторда, халқларнинг бевосита вакиллари ҳам гаплашаётганликлари яхши. Бу жуда муҳимдир. Мен буни қутлаган бўлур эдим. Майли, совет кишилари ва американликлар тез-тез учрашаверишсин, бир-бирлари ҳақида ҳамманинг ўз таассуроти бўлаверсин.

Ж. Шиллингер делегация археологлар топган тилла буюмлар кўргазмасига борганлигини айтади. Тилларни ўқитадиган муаллимлар — мамлакатларимизнинг олтин конидир.

М. С. Горбачев. Мен бундан ҳам юқорироқ баҳо берган бўлур эдим. **(Куладилар).** Янги авлодлар ана шундай ўқитувчиларга эга бўлиши ниҳоятда муҳимдир.

Ж. Шиллингер. Сиз билан учрашув биз ҳам, сиз ҳам яхшироқ келажакка интилаётганлигимизни ва иккала мамлакатимиз янги авлодлари бир-бирларини аъло даражада тушуниб, тинчликда яшайдилар, деб умид қилаётганлигимизни тасдиқлаб турибди. Сизлар билан биргаликда ана шу мақсад сари бориш имконияти учун сизга катта раҳмат.

Кэрол Логан. Висконсин штатидаги мактаб муаллимаси. Сиздан ниҳоятда миннатдор эканлигимизни мен ҳам айтмоқчиман. Мен оз гина шахсий мулоҳазамни ҳам айтмоқчиман. Мен рус тарихини у қадар яхши тушунмайман. Шундан сўнг у айрим давлат арбобларининг Россия тарихидаги роли тўғрисида ўз фикрини айтиб, пировардида бундай деди: барча ғояларингиз жуда катта муваффақиятга эришувини тилайман. Кўпчилик бутун қайта қуришингиз хайрли бўлишини истайди. Қайта қуриш жуда кўп эзгу орзуларни пайдо қилди.

М. С. Горбачев. Бизга муваффақият тилаяпсизми? Мен сизнинг гапларингизни тушундим, гапларингизни яхши тушундим.

Биласизми, бу хусусда қисқа мулоҳазамни айтмоқчиман. Умуман олганда, одамларсиз, шахсларсиз тарихнинг ўзи ҳам йўқ, бу тушунарли, чунки тарих ўз қиёфасига эга. Ҳамонки, кимдир тарихда бирон-бир иш қилган экан, бунинг боиси шундаки, етилган эҳтиёжларни акс эттириш имконияти бўлади, ҳаётнинг ўзида бўлган нарсалар, халқнинг ўзида етилган нарсалар идрок қилинган бўлади. Сизга айтсам қайта қуришимиз ҳам, ҳозир содир бўлаётган воқеалар ҳам халқнинг дилидаги гаплардир. Жамият бунга эҳтиёж сезган эди, шунинг учун ҳам гап у ёки бу конкрет одамда эмас. Горбачев, Сидоров, Петров, Гавриловми — гап бунда эмас. Жойларда ҳам, Москвада ҳам кўп кишилар қайта қуришни фаоллик билан бошладилар ва улар ҳозир ҳам сиёсатда, ҳам практикада содир бўлаётган барча ишларнинг коллектив муаллифларидир Ҳар қалай, айтган гапларингиз учун сиздан миннатдорман.

Ленинградликлар билан учрашувлар хусусидаги таассуротингизни эшитмоқчи эдим?

Ахир сизлар учрашдингизку? Учрашувларга ҳеч ким ҳалал бермади ва тўсқинлик қилмади, деган умиддаман.

К. Логан. Умуман одамлар билан учрашувларми? Жуда яхши учрашувлар бўлди. Бизни ҳамма очиқ кўнгил билан кутиб олди.

М. С. Горбачев. Ана шундай учрашувлар бўлганидан хурсандман.

К. Логан. Биз ҳаммамиз Ленинград мафтунимиз.

М. С. Горбачев. Биз ҳам. **(Кулишади).**

Том Финн, Висконсин штатидан келган ўқитувчи. Мен группамиз бошлиғи айтган сўзларни такрорлаб, бизга кўрсатган ҳурмат-эҳтиром учун сизга миннатдорчилик билдирмоқчиман. Ғоят миннатдорман.

Мартин Дойл, нью-йорклик ўқитувчи. Мен лўнда қилиб гапирмоқчиман. Сиз билан учрашувимиз учун миннатдорман. Бу учрашув туғилган кунимга яхши совға ҳам бўлди. **(М. С. Горбачев таклифига кўра кутлов бўлди, қарсаклар чалинди).**

Н. Гришин-Войке. Мен ҳам Нью-Йоркдаги мактабда рус тилидан дарс бераман. Исмим Наташа, асли русман. Аждодларим мамлакати ҳақида кўп нарсаларни эшитганман. Ҳозир мен АҚШда рус тилидан дарс бераётганлигимдан, шогирдларимда рус тили ва адабиётига меҳр уйғотаётганимдан ниҳоятда хурсандман. Аждодларим яшаган мамлакат ажойиб мамлакат эканлиги мени хурсанд қилди. Мен булар ҳақида ўз шогирдларимга зўр иштиёқ билан сўзлаб бераман.

М. С. Горбачев. Раҳмат. Америкада рус тилига қизиқиш ортяптими ёки камаяптими?

Овоз. Ортяпти, деб ўйлайман.

Учрашув пайти.

Ю. ЛИЗУНОВ ва А. ЧУМИЧЕВ фотоси (ТАСС).

М. С. Горбачев. Америкада рус тилини кам ўрганишаётганлиги бизга маълум.

Ж. Шиллингер. Ҳозир ҳаммаси бўлиб 8 минг ўқувчи рус тилини ўрганаётганлигини биламиз. Ўрта мактабларда тахминан 350 рус тили ўқитувчиси бор. Университетларда эса қарийб 28 минг киши рус тилини ўрганяпти. Назаримда рус тилини ўрганувчилар сони кўпайиб бормоқда. Фикримча, яна икки-уч йилдан кейин рус тилини ўрганувчилар кўпроқ бўлади. Ҳозир ҳамма Совет Иттифоқи ва рус тилига қизиқмоқда, ҳар куни Совет Иттифоқидаги воқеалар тўғрисида телевидение лавҳаларини кўрамиз, газеталардан ўқиймиз. Худди шу боисдан ҳам қизиқиш ортиб бормоқда.

М. С. Горбачев. Совет Иттифоқида сизга нима ёқдию, нима ёқмади? Очиқ айтсангиз. Шуни инобатга олингки, ҳатто ўзимизга ҳам ҳамма нарса маъқул тушаётгани йўқ, акс ҳолда қайта қуриш ҳам бўлмас эди.

Гарри Коллис. Мен Калифорния штатиданман. Сан-Францискодаги ўрта мактабда дарс бераман. Мен «Советская культура» газетасига хат ёзганимда уни босиб чиқаришди. Шу хатда мен, назаримда, рус кишисининг феъл-атвори американликнинг феъл-атворига ўхшайди, деб ёзган эдим. Мен ниҳоятда миннатдорман. Сизни ҳеч қачон унутмайман. Буни фақат ўз номимдан эмас, ҳамманинг номидан айтяпман. Қойилман.

М. С. Горбачев. Бу ерда кайфиятингиз қалай бўлди?

Г. Коллис. Кайфиятимми? Бу ер иккинчи уйимдек. **(Жонланиш).**

М. С. Горбачев. Турмуш, турмушни уюштириш, хизмат кўрсатиш, савдо нуқтаи-назаридан қараладиган бўлса, сиз Совет Иттифоқида ҳамма зарур нарсаларни албатта, кўрмадингиз, деб ўйлайман. Кўп иш қилинган бўлсада, анчагина заиф жойларимиз ҳам бор. Аммо инсоний мулоқот нуқтаи назаридан — бу эса энг асосийсидир — инсоний муносабатлар нуқтаи назардан, сиз бу ерда яхши ҳолатдаги жамиятга дуч келдингиз, бир-бирига ва бошқа мамлакат одамларига меҳри бўлган кишиларга дуч келдингиз, бунга менинг ишончим комил.

Г. Коллис. Одамлар ўртасидаги бундай алоқа сиёсий нуқтаи назардан ҳам жуда муҳимдир. Энг яхшиси — шу, қойил қолдим.

М. С. Горбачев. Ўқитувчилар делегацияси орасида энг ёши ким? Ёки сизлар ёшингизни яширасизми?

Донна Падула. Эҳтимол, мендирман. **(Ҳамма кулади).**

М. С. Горбачев. Сиз ёшларимиз билан гаплаша олдингизми?

Д. Падула. Мен икки йилдан бери рус тилини ўқитяпман, Нью-Йорк штатига қарашли шаҳарчадаги ўрта ва бошланғич мактабда ишлайман. Мен ўқувчиларга Совет Иттифоқи тўғрисида сўзлаб беряпман. Бу ерда эса хурсандлигимдан гап тополмай турибман. Мен барчага миннатдорчилик билдиришни истайман. Сизга шуни айтмоқчиманки, уйга қайтиб боргандан кейин биз ҳамма кўрганларимиз ҳақида гапирамиз. Биз ҳаммамиз рус тили билан шуғулланишдан ва руслар билан учрашувлардан ниҳоятда хурсанд бўлдик. Шогирдларим кўпинча мендан совет ёшлари ҳақида сўрашади, Эндиликда мен ёшларингиз қандайлигини айтиб бера оламан. Улар жуда чиройли. Бизнинг ёшларимизга жуда ўхшашади.

М. С. Горбачев. Сиз шу кунларда американликларга беҳурмат муносабатнинг лоақал битта фактини ҳам сездингизми?

Д. Падула. Йўқ. Сезмадик. Бир куни кўчада учраб қолган одам мендан, қачон тинчлик бўлади? — деб сўради. Мен унга тинчлик яқинда бўлади, деган умиддаман, деб жавоб бердим.

М. С. Горбачев. Бу жуда мароқли хабар. Дўстлар, сиз Совет Иттифоқининг қаерида бўлманг, американликларга нисбатан беҳурмат муносабатни учратмайсиз. Бунга ишончим комил. Ҳеч қаерда учратмайсиз. Матбуотимизни ҳам синчиклаб ўқиб чиқишингиз мумкин. У ерда ҳукумат сиёсати, баъзи группалар иши, баёнотлар танқид қилинганини, таҳлил этилганини, мулоҳазалар билдирилганини ва баҳолар берилганини кўришингиз мумкин, лекин матбуотда Америка ва американликларга беҳурмат муносабатни сира топмайсиз. «Қизиллар» гарчи «босиб келаётган» бўлса ҳам **(кулги),** аммо улар сиз билан биргаликда ягона умуминсоний йўлдан бормоқдалар.

Бет Меловчик. Пенсильвания штатидан келган аспирант аёл. Мен СССРга иккинчи бор келишим. Бундан уч йил муқаддам бу ерда ўқиган эдим. Шуни илова қилмоқчиманки, эндиликда бир йил мобайнида ўқиш учун бу ерга келмоқчиман. Рус тилида эркин гапиришни истайман. Ҳозирча бундай эмас. Эркин гапиришни жуда истайман. Бунинг боиси шундаки, руслар билан, совет кишилари билан муомала қилиш жуда ёқимли, кўнгилдагидек.

Якоб Волков, Калифорния штатидан келган ўқитувчи. Мен ҳам миннатдорчилик сўзларига қўшиламан ва ҳамкасбларим қатори ислоҳотга муваффақият тилайман. Америкада, уйимиз атрофида сайр қилиб юрган вақтимизда, турли тиллар қатори бирданига рус тилида сўзлашаётганлигини эшитиб қолгудек бўлсам яйраб кетаман. Рус тилида гаплашаётган ким эканлигини билгинг келади. Биз бу ерга келиб кўрсак, ҳамма рус тилида гаплашяпти. Жажжи болалар ҳам шу тилда сўзлашяпти. **(Кулги).** Биз жуда мамнунмиз, яхши кутиб олишди. Герцен институтида яхши кутиб олишди. Ҳеч қандай тўсиқлар бўлмади. Оқ тунлар вақтида эса биз кўчада бўлдик. Ҳамма эзгу орзуларингиз ушалаверсин— қайта қуришнинг одимлари шахдам бўлаверсин. Сиз билан биз тинчлик-омонликда яшайверайлик.

М. С. Горбачев. Мамлакатимизга келганингиздан кейин тасаввурингизда ўзгаришлар бўлдими?

Я. Волков. Бўлди. Мен бу ерга илгари ҳам келганман, ўша кезлар мен билан гаплашишга ҳадиксираб туришганини сезганман. Бегонасираб туришарди, ошкоралик йўқ эди. Ҳозир эса ҳамма рўй-рост, очиқчасига гапирмоқда. Ҳамма ўз фикрини айтишни истайди. Худди шунинг ўзи ҳам катта ўзгариш бўлганлигини кўрсатиб турибди.

Мэри Шамбур. Мен Миннесота штатида рус тилидан дарс бераман. Мен ҳам сиздан ниҳоятда миннатдорман.

М. С. Горбачев. Биласизми, мен биринчи бор маккажўхори навига қараб Миннесота штатини билиб олган эдим. **(Жонланиш).**

М. Шамбур. Шундай учрашувдан кейин бизнинг мамлакатимизда рус тилига қизиқиш тобора ортиб боришини айтмоқчи эдим. Биз сизни Америкада орзиқиб кутмоқдамиз, сизга муваффақиятлар тилаймиз. Сиз иш билан ниҳоятда банд эканлигингизни биламиз. Агар сиз ҳам, биз сизнинг мамлакатингизга беш ҳафтага келганимиздек, Америкага борсангиз яхши бўларди.

М. С. Горбачев. Бу рўёбга чиқмайдиган орзу бўлса керак. Агар беш кун бўлганида ҳам яхши бўлур эди. Ҳозир сафарлар чоғида мен асосан мунозаралар ўтказиш, фикр алмашув билан бандман, одамлар билан сўзлашишга, мамлакат билан танишишга вақт кам қолмоқда.

Агар эътирозингиз бўлмаса бир-икки оғиз гапирмоқчи эдим. Суҳбатимиз бошланишидаги сўзларимни такрорлаб айтаманки, мен сизларни дўстлардек кутиб оляпман. Тил — муомала воситасидир, агар сиз таъкидлаб ўтганингиздек рус тилига қизиқиш ҳозир ўсиб бораётган ва уни тобора кўпроқ американликлар — ёшлар ҳам, болалар ҳам, катталар ва мутахассислар ҳам ўрганаётган экан, — бу ҳамкорлигимизни ривожлантиришда, бир-биримизни яхшироқ тушунишда ўз ролини ўйнаши мумкин. Худди шу нарса бизга етишмай турибди. Бизга мулоқот, бир-бирини тушуниш, ҳатто ҳурмат ҳам етишмай турибди. Муайян кучлар бу борада роса ишлашди. Ҳозир уларни эслаб номма-ном санаб ўтирмаймиз, қайси томон бу ишга кўпроқ «ҳисса» қўшганлигини ҳам айтмаймиз. Аммо ҳамкорлигимизга ҳалақит бераётган, унинг тараққиётига тўғоноқ бўлаётган кўпгина тасаввурлар тўпланиб қолди. Мен жуда катта бульдозер бўлсаю ана шу қалашиб ётган тасаввурлар суриб ташланса, деб ўйлайман. Аммо бу истак реал баҳоларга асосланиши лозимга ўхшайди. Биз реалликларни кўра билишимиз керак. Бу бир-биримизга нисбатан режаларни ҳам, сиёсатни ҳам реал тузишга, бир-биримизни тушуниш йўлини топишга имкон беради.

Бизда инглиз тилини, Америкада рус тилини ўрганиш халқларимиз ўртасидаги ҳамжиҳатликни, одамларимиз ўртасидаги бевосита алоқаларни кенгайтиришда жуда муҳим бўғиндир, деб ўйлайман. Аммо тилни билмаслик алоқалар, алмашувлар муомалага ҳалал бермаслиги керак, албатта. Агар биз Совет Иттифоқидаги барча кишилар инглиз тилини ва Америка Қўшма Штатларидаги ҳамма одамлар рус тилини билиб олишларини кутадиган бўлсак, биз кўп нарсани йўқотамиз. Ҳозир эса вақт ғаниматдир. Дарҳақиқат, вақт муносабатларни яхшилаш тўғрисида сиз билан биз биргаликда ўйлашимизни талаб қилмоқда. Чунки Қўшма Штатлар билан Совет Иттифоқи — ҳозирги дунёнинг жуда катта реаллигидир. Ҳамонки жаҳонда ана шундай реалликлар бор экан ва ҳамонки биз бу дунёда ягона қисмат соҳиби бўлиб бир планетада яшаётган эканмиз, унинг ресурсларидан фойдаланиб, мазкур ресурсларни баҳам кўраётган эканмиз ҳамда уларнинг битмас-туганмас эмаслигини билар эканмиз ва уларни ҳам, табиат, ўзимиз яшаётган муҳитни асраш лозим экан, бу ҳаммамиз учун реалликдир. Ҳа, ҳаммамиз учун реалликдир. Бу — биринчидан. Иккинчидан эса ядро қуролидек даҳшатли қурол бор. Бу қурол, асосан, Совет Иттифоқи ва Америка Қўшма Штатларида тўпланган. Ана шу икки мамлакат ихтиёридаги ядро қуролининг ўн проценти тугул, ҳатто бир проценти ҳам бутун Ер юзига ва бутун инсоният цивилизациясига ўнглаб бўлмайдиган талафот етказиш учун кифоядир.

Демак, ана шу нуқтаи назардан ҳам биз американликлар билан биргаликда барча халқлар олдида жуда катта жавобгармиз. Сиёсатчиларимиз, иккала давлатимиз, иккала халқимиз бутун инсоният цивилизацияси олдида алоҳида, беназир жавобгардирлар. Бугунги Американи бунёд этиш учун Америка халқининг куч-қудрати етди. Қолоқ ўлкани бугунги Совет Иттифоқига айлантириш учун Совет Иттифоқининг куч-қудрати етди. Биз қийин тарихимизда барча қаттиқ синовларга дуч келганимизга қарамай, эндиликда Совет Иттифоқи қудратли, ривожланган улкан давлатдир, жуда катта интеллектуал потенциалга эга бўлган билимдон халқимиз бор. Наҳотки, ана шундай тарихий вазифаларни бажаришга қурбимиз етган сиз билан бизнинг бугунги дунёни таҳлил этиш ва ҳалокатга йўл қўймаслик учун донолигимиз, уқувимиз, масъулиятимиз ва бир-биримизга ҳурматимиз етишмаса.

Фан-техника революцияси, информатика ҳозир одамларни бир-бирига яқинлаштирди. Шулардан фойдаланиб, бир-бирини яхшироқ тушуниш мумкин. Аммо фан-техника революцияси ва информатикадан шу таҳлитда ҳам фойдаланиш мумкинки, у ҳолда бу омиллар одамларни бир-биридан ажратади. Ҳозиргача, гарчи талафот кўриб, жуда катта талафот кўриб бўлса ҳам улардан шу таҳлитда фойдаланиб келинди. Аммо ҳозир жаҳон шундай бир чегарага келдики — мен бизнинг эътиқодимиз ҳақида гапирмоқдаман — бу аввало АҚШга ҳам, СССРга ҳам тааллуқлидир — бундан буён қандай яшаш лозимлигини ўйлаб кўриш керак. Қандай бўлса, шундай давом эттираверсак ва ҳеч нарсани ўзгартирмасак, яна 10-15-20 йилдан кейин қай аҳволга тушишимизни олдиндан айтиб бериш ҳам мушкул. Назаримда мамлакатларимиз келажаги, бутун цивилизация келажаги учун таҳлика туйғуси совет халқида ҳам, Америка халқида ҳам ортиб бормоқда.

Бошқа халқлар тақдири ҳам биз учун бефарқ эмас. Менга ким нима демасин, аммо мен ҳеч қачон Америка халқи Совет Иттифоқига нисбатан агрессив ниятда деган фикрга қўшилмайман. Мен бунга қўшила олмайман. Кескинлик маъқул тушаётган, мамлакатларимиз ўртасидаги муҳолифлик ёки ўткир рақобатчилик маъқул тушаётган одамлар бўлса бордир. Эҳтимолки, бунда кимдир нимагадир эга бўлаётгандир. Аммо бундай аҳвол халқларимизнинг катта, кенг манфаатларига жавоб бермайди. Ҳа, жавоб бермайди!

Биз ҳар қалай муносабатимиз яхшиланиши учун нима қилишимиз лозимлиги устида кўп ўйламоқдамиз. Бизнинг муносабатларимиз, дўстлар, фикр-мулоқаза қилинишига муҳтождир, ҳа муҳтождир. Бизнинг муносабатларимизда, масалан етмишинчи йилларнинг ўртасидагига нисбатан олға силжиш бир ёқда турсин, ҳатто ўша кезлар бунёд этилган, бино қилинганларнинг кўпчилиги ҳам бузиб ташланди. Олға қараб ҳаракат қилинмади, балки аксинча бўлди. Биз, американликлар айбдор, демоқдамиз. Америка томони эса Совет Иттифоқи айбдор демоқда. Нималар содир бўлганлигини таҳлил этиш лозим бўлар, чунки ўтмиш тарихдан сабоқлар чиқариб олишимиз керак, жумладан муносабатларимиз ўтмишидан ҳам сабоқ чиқариб олиш керак. Агар ҳақиқат заминида турадиган бўлсак, бу сабоқ жиддий сабоқ, масъулиятли сабоқдир. Аммо ҳар қалай биз ҳозир келажак дунёда биргаликда қандай яшаш, қандай ҳамкорлик қилиш лозимлиги хусусида кўпроқ ўйлашимиз керак.

Мен Совет Иттифоқида кимдир бугунми, эртами Салтиков-Шчедрин қаҳрамонига ўхшаб, «Американи ёпиб қўйишни» таклиф этади, деб ўйламайман. Бу кулгилидир. Назаримда, американликлар ҳам Совет Иттифоқини «ёпиб қўйишга» уринишни мақсад қилиб қўяётганликлари йўқ. СССРни «ёпиб қўйиш» ҳам кулгили бўлур эди. Сиз билан биз— бу реалликлардир, бу ҳозирги дунёнинг энг муҳим реалликларидир. Шу боисдан ҳам сиёсатчилар даражасида мулоқот зарур. Ҳамма музокаралар ва ҳамма анжуманларда ва аввало Женевадаги музокараларда ўткир муаммолар ечимини излаш керак. Биз буларга жуда катта диққат-эътибор қилмоқдамиз. Биз Женевада олға силжиш бўлиши учун нималар қилганлигимизни сиз биласиз, деб ўйлайман.

Биз музокараларнинг шунчаки олиб борилишини истамаймиз. Шуни сизга сидқидилдан айтишим кераккки, сиз бизнинг баҳойимизни билишингиз керак, бу сиз учун ҳам муҳим: музокаралар бораётганлигини шунчаки қайд этиб қўйиш Америкадаги кимларгадир маъқул тушмоқда. Бу бизга маъқул эмас. Музокаралар бўлаётгани дуруст. Аммо бу музокараларда бирон-бир нарсага интилиш керак, силжиш бўлиши лозим, токи биз битимларга эришайлик, токи оқибат пировардида бизнинг халқларимиз ва бутун дунё Женевадаги битимлар туфайли чирсиллаб турган муаммоларнинг ечимига эга бўлсинлар. Бу ечимлар эса ядро хавфини бартараф этиб, қуролсизланиш йўлидан бориш имкониятини берсин.

Биз ана шунга интилмоқдамиз. Агар Женевадаги музокаралардан барча ҳарбий программаларни давом эттириш ва ҳарбий бюджетларнинг кўпайиб бораётганлигини хаспўшлаш учун ниқоб сифатида фойдаланилса, биз бунга қатъий қаршимиз. Бундай ёндашувни қабул қилиб бўлмайди.

Барча қийинчиликларга қарамай, биз президент билан жиддий мулоқот олиб бормоқдамиз, деб ҳисоблайман. Баъзан биз бир — биримиздан ўпкалаяпмиз ва ҳатто бу ҳақда ошкора, дангал гапиряпмиз. Аммо биз куч-ғайратларимизни давом эттираверамиз. Биз Америка халқи сайлаб қўйган истал ган президент, истал ган маъмурият билан ҳамкорлик йўлини, самарали музокаралар олиб бориш йўлини қидираверамиз. Демократни сайлашадими, республикачини сайлашадими, бу американликларнинг иши. Такрор айтаманки, Америка халқи мамлакатга раҳбарликни ишониб топширган маъмурият билан ҳамкорлик қилаверамиз. Ҳар қандай ҳолда ҳам фақат шундай йўл тутиш керак, деб ўйлайман. Америка томони ҳам худди ана шундай қилиши керак. Бу тушунарли, деб ўйлайман. Сиз Америкада ўз йўриғингизга кўра, биз Совет Иттифоқида ўз йўриғимизга кўра яшайверамиз. Сиз Американи бошқаряпсиз, биз эса Совет Иттифоқини бошқаряпмиз. Мен ўз вақтида делегация билан бўлганимда, Англия парламентида шу ҳақда ўткир қилиб гапирган эдим. Келинг энди, шартлашиб олайлик: сиз Англияни бошқарасиз, биз Совет Иттифоқини бошқарамиз. Агар кимдир бошқа халқлар устози ролини зиммасига олса, бундан ҳеч нарса чиқмайди. Авф этасиз, бу ўринда бошқа халққа, бошқа давлатга нисбатан ўқитувчилик роли сира ҳам тўғри келмайди. Совет Иттифоқига ёки Қўшма Штатларга нисбатангина эмас, балки ҳозир энг кичкина мамлакатга нисбатан ҳам бундай ўқитувчилик кетмайди. Навбатдаги реаллик ана шундайдир.

Бир вақтлар ҳамма нарса жўн эди. Бир нечта давлат мавжуд бўлиб, улар ўз манфаатларини белгилашар, агар қўлларидан келса, ўз манфаатлари мувозанатини сақлаб туришарди, мувозанат бузилса уруш бўларди. Ана шу бир нечта давлат манфаатлари мувозанати асосида халқаро муносабатлар рўёбга чиқарди. Ана у мулк сеники, мана бу мулк меники қабилида иш юритилган. Урушдан кейинги ўтган қирқ йил мобайнида нималар содир бўлганлигига энди сиз бир назар ташланг. Ривожланган капиталистик мамлакатлар ва социалистик система бор. Социалистик система ҳам замонавий ривожланган давлатлардан таркиб топган. Африка, Осиё ва Лотин Америкасида мустақил ривожланиш йўлига ўтган ўнлаб давлатлар бор. Улар ҳам берироқ эмас, балки худди сиз билан бизга ўхшаб яшашни истайдилар. Бу мамлакатларни очарчилик, касалликлар қақшатмоқда. Уларнинг ресурслари ривожланган давлатлар тасарруфига ўтиб кетмоқда ҳамда тенг бўлмаган айирбошлаш ёрдамида мазкур ривожланган давлатлар миллий даромадига бориб қўшилмоқда. Ривожланаётган давлатлар бунга рози эмаслар. Бир вақтлар Англиянинг машҳур дипломати, Англиянинг абадий дўстлари йўқ, унинг фақат абадий — инглизча манфаатлари бор, деган эди. Англиянинг ташқи сиёсати ҳам ана шу негизга қурилган эди. Аммо эндиликда сизнинг ҳам, бизнинг ҳам манфаатларимиз бор, бошқа ривожланган мамлакатларнинг ҳам манфаатлари бор. Африкаликлар, осиёликларнинг эҳтимолки бундан ҳам ўткирроқ манфаатлари бор. Энди менга айтинг, фақат сиз билан бизнинг манфаатларимизнигина инобатга олиб, миллиардлаб одамларнинг манфаатларини рад этиб муносабатлар ўрнатиш мумкинми? Йўқ, мумкин эмас. Бу ҳозир мутлақо нореалдир. Бош-

(Давоми иккинчи бетда).

КПСС Марказий Комитетида

КПСС Марказий Комитети етим болалар билан иш олиб боришдаги жиддий камчиликларни бартараф этиш чора-тадбирлари тўғрисидаги масалани кўриб чиқди.

Коммунистик партия ва Совет давлати болалар ҳақида ғамхўрликни умумпартиявий, умумхалқ иши деб ҳисоблайди, деб таъкидланади қабул қилинган қарорда.

Етим болалар ва ота-оналарининг тарбиясидан маҳрум бўлган болалар жамиятнинг алоҳида диққат-эътиборини талаб қилади. Улар халқнинг меҳр-муҳаббати ва ғамхўрлигини ҳамиша сезиб туришлари, маънавий жиҳатдан ва жисмоний камол топишлари, баркамол ва бахтли граждан бўлиб етишишлари учун ҳамма шароитларга эга бўлишлари керак. Ҳар бир болага бошига тушган кулфатни унутишида ёрдам бериш, ўз ота-онасидек қўллаб-қувватлаш, уларни оёққа турғазиш, маълумотли, ғоявий эътиқодли, меҳнатсевар, актив гражданин қилиб мустақил ҳаётга йўллаш лозим.

Мамлакатимизда етим болалар ҳамда ота-онаlarининг тарбиясидан маҳрум бўлган болаларга таълим ва тарбия бериш ҳамда моддий таъминотини яхшилаш чоралари амалга оширилмоқда. Гўдаклар уйларида, болалар уйларида ва мактаб-интернатларда педагоглар, тарбиячилар, медицина ходимларининг катта отряди етим болаларни тарбияламоқда. Уларнинг кўплари ўз ишларининг ҳақиқий ташаббускорлари бўлиб, қалб қўрини саҳийлик билан болаларга бағишламоқдалар, болалар маълумотли, маънавий ва жисмонан соғлом ўсишларига эришмоқдалар.

Бироқ, етим болалар билан ишлаш савияси ҳозирги талабларга ва социалистик жамиятнинг имкониятларига, бу жамиятнинг инсонпарварлик табиатига, социал адолат принципларига мос келмайди, дейилади қарорда. Бу болаларнинг кундалик турмушига, уларнинг қобилиятларини ривожлантиришга, гражданлик камолотига, социал келажагини таъминлашга ҳар томонлама эътибор муҳити вужудга келтирилмаган. Ҳар бир етим боланинг қонуний ҳуқуқлари ва манфаатларини, унинг тақдирини муҳофаза қилиш ҳали давлат ва жамоат ташкилотларининг, меҳнат коллективларининг энг муҳим ишига айланган эмас. Кўпгина гўдаклар уйларида, болалар уйларида, мактаб-интернатларда болаларнинг ички дунёсига, маънавий камолотига лоқайдлик билан қараш бартараф этилмаган, болаларга шафқатсизлик билан муносабатда бўлиш фактлари мавжуд.

Баъзи партия, совет, хўжалик, касаба союз ва комсомол органлари, меҳнат коллективлари бу масаланинг сиёсий жиҳатдан муҳимлигини англаб етмаяптилар, гўдаклар уйлари, болалар уйлари ва мактаб-интернатлар ишидаги жиддий камчиликларга кўникиб қолганлар, уларнинг эҳтиёжлари ва талаблари ҳақида ўйламаяптилар. Болаларни тарбиялашга жамоатчилик кам жалб этилмоқда. Таълим-тарбия муассасаларининг, давлат ва жамоат ташкилотларининг, оммавий ахборот воситаларининг куч-ғайратлари мувофиқлаштирилмаяпти.

Тирик етимликка, айниқса, тоқат қилиб бўлмайди. Бу социализмнинг инсонпарварлик принципларига ётдир. Ота-оналик масъулиятини менсимаётган, оналик ва оталик бурчларини адо этмаётган шахслар одатда жамоатчилик томонидан қораланмаяпти ва жавобгарликка тортилмаяпти. Оилани мустаҳкамлаш, оила ўзининг муҳим социал вазифаларини бажариши масалаларига эътибор сусайди. Бу ишда янги ижтимоий ҳодисалар ва жараёнлар, иқтисодий ва демография омилларининг таъсири ҳисобга олинмаяпти.

КПСС Марказий Комитети ота-онасиз қолган болалар ҳаётини тубдан яхшилаш учун социал адолат принципларига қатъий риоя қилиш негизида сифат жиҳатидан янги шароитлар ва имкониятлар яратишни зарур, деб ҳисоблайди. Болалар муассасаларининг коллективлари болани оиланинг соғлом маънавий-психологик муҳитига мумкин қадар кўпроқ яқинлаштирадиган вазиятни яратишга ҳаракат қилишлари лозим. Етим болаларнинг ишончли социал келажагини, улар ҳар томонлама билим олишларини, ўзлари танлаган касбни ўрганишларини, маънавий эҳтиёжлари қондирилишини таъминлаш зарур.

Етим болалар ва ота-оналари тарбиясидан маҳрум бўлган болаларга таълим-тарбия бериш ишида туб ўзгаришга эришиш керак. Болалар билан яккама-якка иш олиб боришга алоҳида эътибор берилсин, мазмунли, қизиқарли дам олишни амалда уюштиришга, инсон қобилиятларини барвақт аниқлаш ва ривожлантиришга, шахснинг ижобий имкониятларини рўёбга чиқариш учун шароит яратишга қатъий ўтилсин.

Етим болаларнинг саломатлигини мустаҳкамлаш, уларга юқори малакали медицина хизмати кўрсатилишини таъминлаш, бундай хизмат сифатини бирмунча яхшилаш ғоят муҳим аҳамиятга эгадир.

Овқатланишни тубдан яхшилаш, етим болаларни пишиқ-пухта кийим-кечак, пойабзал, бошқа товарлар билан таъминлаш, гўдаклар уйлари, болалар уйлари, мактаб-интернатлар моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, ана шу муассасаларнинг барча эҳтиёжларини тўла-тўкис қондириш чоралари кўрилиши керак. Бунинг учун зарур давлат маблағлари ажратилиши лозим.

Ўн учинчи беш йилликдаёқ етим болаларнинг барча интернат муассасалари қулай бинолар билан таъминланиши энг муҳим вазифадир. Бундай бинолар фақат замонавий педагогика талабларига мос келадиган, болаларнинг тўлақонли ҳаёти учун, уларнинг ҳар томонлама камол топишлари учун зарур бўлган барча шарт-шароитларни кўзда тутадиган лойиҳалар асосидагина қурилиши мумкин. Иттифоқдош республикалар Министрлар Советлари, халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари бундай муассасалар тармоғини ривожлантиришга, шу мақсадда корхоналар ва ташкилотларнинг, меҳнат коллективларининг куч-ғайратларини бирлаштиришга етарли эътибор бермасликларига, гўдаклар уйлари, болалар уйлари, мактаб-интернатлар қуриш ва реконструкциялаш юзасидан белгиланган топшириқларни барбод қилиш фактларига принципиал баҳо бермасликларига йўл қўйиб бўлмайди. КПСС Марказий Комитети партия, касаба союз, комсомол комитетларининг, совет жамоатчилигининг диққат-эътибори етим болалар ва ота-оналарининг тарбиясидан маҳрум бўлган болаларга ҳақиқий халқ ғамхўрлиги зарурлигига, болалардан воз кечиш, катталарнинг ота-оналик ҳуқуқлари суд томонидан маҳрум этилишига олиб келадиган ғайриқонуний, ахлоқсиз ҳаракатлари, оталар ва оналарнинг жамият манфаатларига зид хулқ-атвори каби салбий ҳодисаларни келтириб чиқарувчи сабабларни тугатишга қаратилди.

Оиланинг ролини ва обрў-эътиборини бутун чоралар билан мустаҳкамлаш, оилага давлатнинг социал ёрдамини ривожлантириш, жамият диққат-эътиборини ёш авлодни тарбиялаш ишига, болалар ва ўсмирларга нисбатан салбий муносабатда бўлганлик учун, шафқатсизлик ва кичик инсоннинг қадр-қимматини топтаганлик учун жавобгарликни ошириш, болаларни ҳар қандай ғайриқонуний хатти-ҳаракатлардан ҳимоя қилиш мамлакатдаги барча социал институтларнинг, ҳар бир коммунист ва комсомол аъзосининг, Совет давлати ҳар бир гражданининг шон-шараф ва виждон иши бўлиб қолиши керак.

Партия, совет, касаба союз, комсомол, хўжалик органларининг куч-ғайратлари, деб таъкидланади КПСС Марказий Комитетининг қарорида, болалар билан иш олиб бориш масалаларининг муҳимлигини, тарбиялаш ва таълим беришнинг, мамлакатнинг иқтисодий, социал ҳаётида, фан, техника ва маданиятда муваффақиятларни таъминлашнинг энг муҳим шарти сифатидаги аҳамиятини жамият англаб олишига қаратилиши керак. Халқ саломатлиги, онгли, ижодий меҳнатнинг серунумлиги, интеллектуал фаолият соҳасидаги ютуқлар, Совет давлати XXI асрда кучли бўлишини таъминлайдиган ҳамма нарсалар ҳозирнинг ўзидаёқ бизнинг болаларга умумхалқ муносабатимиз масъулияти билан гарантияланиши лозим.

Бу соҳада жамоатчилик ташаббусини рўёбга чиқариш учун жуда кенг имкониятлар яратиб бериш, хилма-хил педагогика ташкилотларининг, жамоатчилик кенгашларининг, гўдаклар уйларини, болалар уйларини ва мактаб-интернатларни оталиққа олишнинг беғараз меҳнатини, фаолиятини рағбатлантириш, зарур маблағларни, шу жумладан, айрим гражданлар, меҳнат коллективлари, жамоат ташкилотлари ва ижодий союзларнинг ихтиёрий ажратган маблағларини жалб этишни рағбатлантириш керак.

Совет кишиларининг болаларни тарбиялаш олижаноб мақсадларига мос келадиган ҳар қандай ташаббусини партия, касаба союз ва комсомол комитетлари, халқ депутатлари Советларининг ижроия комитетлари, маориф ва соғлиқни сақлаш органлари манфаатдорлик билан қўллаб-қувватлашлари лозим.

Бизда на болалар уйларида, на мактаб-интернатларда, на махсус мактабларда, на инвалид болалар муассасаларида, на кўчада, на оилада ўз ҳолига ташлаб қўйилган, каровсиз болалар бўлмаслиги керак.

Ёш авлодни тарбиялаш, унинг граждан сифатида, меҳнатчи сифатида маънавий камол топиши — ижодий ишдир, келажак манфаатларини кўзлаб қилинадиган ишдир, катта социал-сиёсий аҳамиятга молик ишдир.

КПСС Марказий Комитети иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетларига, ўлка, область, шаҳар ва район партия комитетларига партия, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг, совет ва хўжалик органларининг, базавий корхона ва оталиқ қилувчи корхоналар меҳнат коллективларининг, кенг жамоатчиликнинг эътиборини болалар ва ўсмирларни тарбиялашнинг энг муҳим масалаларига қаратишни таклиф қилди. Бу иш энг муҳим партия ва давлат иши деб ҳисоблансин.

Партия комитетлари етим болалар ва ота-оналарининг тарбиясидан маҳрум бўлган болаларга таълим ва тарбия бериш, уларни моддий жиҳатдан таъминлаш системасини тубдан яхшилаш учун узил-кесил чоралар кўришлари, уларнинг талаблари ва эҳтиёжларига муносабатни тубдан ўзгартиришлари лозим. Болалар интернат муассасалари иши қаттиқ контрол остига олинсин, уларда тартиб ўрнатилсин, ишда сифат ўзгаришлари бўлишига эришилсин.

Етим болаларга таълим ва тарбия бериш, уларнинг социал келажагини таъминлаш учун маориф ва соғлиқни сақлаш органлари, ҳунар-техника таълими, ўқув-юртлари, корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар раҳбарларининг шахсий жавобгарлиги оширилсин. Етим болалар тақдирига расмиятчилик билан, бюрократларча муносабатда бўлишга йўл қўйилмасин, бундай фактларга принципиал партиявий баҳо берилсин.

Жамоатчиликнинг В. И. Ленин номидаги Совет болалар фонди — гражданлар, меҳнат коллективлари, жамоат ташкилотлари, ижодий союзлар куч-ғайратларини бирлаштирувчи, болаларга нисбатан эҳтиёткорлик ва ғамхўрлик билан муносабатда бўлиш ленинча анъаналарини бутун чоралар билан ривожлантирадиган Бутуниттифоқ оммавий ташкилотини тузиш тўғрисидаги таклифи қўллаб-қувватланди. Фонднинг асосий вазифалари: етим болаларга, ота-онасининг тарбиясидан маҳрум бўлган болаларга, инвалид болаларга ҳар томонлама ёрдам беришдан; васийлик кенгашлари фаолиятини мувофиқлаштиришдан; болаларни тарбиялашда оила ролини оширишдан, ёш авлодни тарбиялашга жамият эътиборини кучайтиришдан; болаларнинг ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳимоя қилиш масалалари хусусида қонунларга риоя этилишини контрол қилишдан; болалар муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш учун қўшимча имкониятларни вужудга келтириш мақсадида давлат, жамоат маблағларини ва гражданларнинг қўшган ҳиссаларини бирлаштиришдан; ўсмирларни ғоявий, маънавий, эстетик жиҳатдан тарбиялашга фан, маданият ва санъат арбобларини фаол жалб этишдан; меҳнаткашлар кенг доиралари орасида педагогика билимларини пропаганда қилишдан; урушлар, табиий офатлар ва эпидемиялар натижасида жабрланган бошқа мамлакатлар болаларига ёрдам кўрсатишга оид халқаро тадбирларда иштирок этишдан; тинчлик учун курашда ҳамжиҳатлик, дўстлик, болаларнинг халқаро ҳамкорлиги ва ишончини ривожлантиришга кўмаклашишдан иборат.

В. И. Ленин номли Совет болалар фонди нашри «Семья» («Оила») ҳафтаномасини ташкил этиш мақсадга мувофиқ деб топилди.

Оилани мустаҳкамлаш ҳамда ёш авлодни тарбиялашда, боликни муҳофаза қилишда унинг ролини ошириш тадбирларини кўриш зарурлиги таъкидланди. Оила, жамоатчилик, мактаб, меҳнат коллективларининг ўзаро баҳамжиҳат ҳаракатлари чуқурлаштирилсин, болалар ва ўсмирларга ахлоқий талабларнинг бирлиги таъминлансин. Ҳар бир меҳнат коллективи оиланинг ахлоқий ва маданий соғломлигини мустаҳкамлаш ҳамда кучайтириш, ота-оналик бурчини бажариш учун ҳар бир совет кишиси масъулиятини ошириш, ўз қобилияти ва истеъдодини саҳийлик билан болаларга бағишлаётган, болалар билан ишлаш учун вақтини аямаётган кишиларнинг ижтимоий-маънавий обрў-эътиборини кўтариш йўлини ҳар бир меҳнат коллективи изчиллик билан амалга оширсин. Ишлаб чиқаришдаги оила ва мактабга кўмаклашиш комиссияларининг, мактаблардаги ота-оналар комитетларининг фаолияти кучайтирилсин. Оила социалистик жамиятнинг энг муҳим ячейкаси сифатида инсон шахси потенциалини кучайтиришга фаол ёрдам бериши учун педагогика, социология, ҳуқуқ, психология, оила экономикаси, оилавий муносабатлар, оила ўзининг энг муҳим социал вазифаларини бажариши масалалари юзасидан аҳолига оммавий таълим бериш авж олдирилсин.

СССР Фанлар академиясига, СССР Педагогика фанлари академиясига социалистик оила, инсонни шакллантириш, тарбиялаш ва унга таълим беришда, мамлакат социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштиришда оиланинг роли проблемалари хусусида комплекс илмий-тадқиқотларни авж олдириш топширилди.

Москва шаҳрида СССР Педагогика фанлари академияси ва В. И. Ленин номли Совет болалар фондининг илмий-тадқиқот институтини тузиш мақсадга мувофиқ деб топилди.

Партия Марказий Комитети, дейилади қарорда, болалар интернати муассасалари раҳбарларини, педагогика ва медицина кадрларини, хизматчи ходимларини танлашни тубдан яхшилашни етим болаларни муваффақиятли тарбиялашнинг энг муҳим шарти, деб ҳисоблайди. Энг муҳими — улар самимий, инсонпарвар, социалистик Ватан гражданларини тарбиялаш юзасидан ўзларига топширилган олижаноб иш учун юксак масъулиятни ҳис этадиган бўлишлари лозим.

КПСС Марказий Комитети СССР Маориф министрлигига, СССР Соғлиқни сақлаш министрлигига, иттифоқдош республикалар Министрлар Советларига етим болалар муассасаларининг раҳбарлари, педагогика, медицина ходимлари ва бошқа ходимлари составини чуқур таҳлил қилиб, уларни аттестациядан ўтказишни топширди.

Иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари, ўлка, область, шаҳар, район партия комитетлари ана шундай болалар муассасаларига энг яхши тарбиячилар, ўқитувчилар ва медицина ходимларини юборишда халқ маорифи, соғлиқни сақлаш органларига ёрдам қилишлари лозим. Оталиқ қилувчи корхоналар ва муассасаларнинг партия ташкилотлари энг пухта тайёргарлик кўрган мутахассисларни болаларнинг техника ижодкорлиги, бадиий ижодкорлик тўгаракларига, спорт секцияларига ва болалар билан яккама-якка машғулотлар ўтказишга раҳбар қилиб юборишлари лозим.

Етим болалар, уларга таълим ва тарбия бериш тўғрисида доимий ғамхўрлик қилиш Ленин комсомолининг, бутун ёшларнинг энг муҳим ижтимоий аҳамиятга молик иши бўлмоғи керак. ВЛКСМ Марказий Комитети болалар уйлари, мактаб-интернатлар, гўдаклар уйи тарбияланувчиларини ҳар томонлама камол топтириш, уларнинг турмуши, ўқиши, меҳнати шароитларини тубдан яхшилаш ишларида корхоналар, институтлар, муассасалар, ўқув юртлари, ҳарбий қисмларнинг барча комсомол ташкилотлари кенг иштирок этишини таъминловчи чора-тадбирлар программасини амалга ошириши зарур. Комсомол ташкилотлари болалар коллективларининг, ҳар бир тарбияланувчининг чинакам мураббийси бўлиши, болалар уйлари ва мактаб-интернатлар моддий-техника базаларини мустаҳкамлашда, уларда ишлашга ёш ишчилар, колхозчилар, жангчилар, ижодкор зиёлиларнинг энг яхши намояндаларини жалб қилишда конкрет иштирок этишлари лозим. Ёш оилани мустаҳкамлашга, болаларни тарбиялаш учун ота-оналар масъулиятини оширишга доимий эътибор берилсин.

ВЛКСМ Марказий Комитети, комсомол комитетлари марказдаги ва жойлардаги комсомол ташкилотлари В. И. Ленин номли Совет болалар фонди фаолиятида ғоят актив иштирок этиши, болалар ҳақида ғамхўрликнинг ленинча анъаналарини ривожлантиришга ҳар томонлама кўмаклашиши учун барча зарур ишларни қилишлари керак.

СССР Юстиция министрлигига СССР Маориф министрлиги ва СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги билан биргаликда, СССР Молия министрлиги, СССР Меҳнат ва социал масалалар давлат комитети ҳамда иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари билан келишган ҳолда оилада болаларни тарбиялаш ва боқиш учун ота-оналарнинг жавобгарлигини ошириш, етим болаларнинг, ота-оналари тарбиясидан маҳрум бўлган болаларнинг, шунингдек, васийликдаги болаларнинг ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳар томонлама таъминлаш, бундай болаларни тарбиялаш истагини билдирган гражданларга имтиёз бериш мақсадида қонунларни такомиллаштириш юзасидан таклифларни ишлаб чиқиш топширилди.

Оммавий ахборот воситаларига болалар уйлари ва бошқа интернат муассасалар педагогика коллективларининг иш тажрибасини кенг ёритиш, камчиликларни кескин очиб ташлаш, бу камчиликларнинг сабабларини, конкрет айбдорларини аниқлаш, етим болалар ва ота-оналари тарбиясидан маҳрум бўлган болаларга доимий эътибор, чинакам ғамхўрлик муҳити вужудга келтирилишига эришиш тавсия этилди.

СССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитети етим болалар ва ота-онаси тарбиясидан маҳрум бўлган болаларни тарбиялаш, уларга таълим бериш ва моддий таъминлаш муаммолари юзасидан эшиттиришлар циклини ташкил этсин, меҳнат коллективларининг бу муҳим умумхалқ ишидаги ролини оширишга қаратилган ташаббусларини пропаганда қилсин.

КПСС Марказий Комитети партия, совет, хўжалик, касаба союз, комсомол органлари, жамоат ташкилотлари ёш авлодни тарбиялашнинг муҳим масалаларига асосий эътиборни қаратадилар, етим болалар ҳамда ота-оналарининг тарбиясидан маҳрум бўлган болаларнинг эҳтиёжларига муносабатни тубдан ўзгартириб, уларнинг ҳар томонлама камол топишларини, уларда совет кишиси юксак гражданлик фазилатларини шакллантиришни таъминлайдилар, деб ишонч билдирди.

М. С. Горбачевнинг АҚШлик рус тили ўқитувчилари группаси билан учрашуви

(Давоми. Боши биринчи бетда).

...қа бир реаллик ана шундан иборат. Шу боисдан ҳам биз бошқача категориялар билан фикр юритиш керак, демоқдамиз. Ташқи сиёсатга жаҳонгирлик позициясидан туриб назар ташлашнинг куни битди. Совет Иттифоқи ҳам, Қўшма Штатлар ҳам кимгадир ўз ҳукмини ўтказа олмайди. Вақтинча бостириб туриш, мажбур этиш, сотиб олиш, бўйин эгдириш, портлатиб юбориш мумкин. Аммо бу вақтинчалик бўлади. Узоқ муддатга мўлжалланган, йирик, катта сиёсат нуқтаи назаридан ҳеч ким ўзгаларни бўйсундиришга муваффақ бўла олмайди. Демак, фақат бир йўл бор — у ҳам бўлса тенг муносабатлардир. Худди ана шуни ҳаммамиз тушуниб олишимиз лозим. Юқорида мен қайд этган реалликлар билан бир қаторда, ядро қуроли, экология, фан-техника революцияси, информатика — буларнинг ҳаммаси бир-биримизга ва барчага ҳурмат билан муносабатда бўлиш мажбуриятини юклайди.

Мураккаб, аммо умидли бугунги дунёмиз ана шундай. Биз ҳамма муаммоларни ҳал этиш мумкин, аммо ҳар бир одам ўзининг дунёдаги ролини қайта идрок этиши ва ўзини жавобгар ҳис этиш лозим, деб ҳисоблаймиз.

Шу боисдан ҳам биз музокараларда ўз таклифларимизни тақдим этмоқдамиз. Масалан, сизнинг ҳукуматингиз билан Женевадаги музокараларда ёки бошқа ерлардаги музокараларда шундай қилмоқдами, агар фақат Совет Иттифоқининг манфаатларини назарда тутиб, музокарадошнинг манфаатларини инобатга олмасак, у ҳолда бирон бир шартномага эришиб бўлмайди. Бизнинг эътиқодимиз ана шундай. Биз Америка томонини ҳам бизга худди шундай муносабатда бўлишга чақирамиз. Чунки биз устунликка йўл қўймаймиз, ўз хавфсизлигимизга путур етишига йўл қўймаймиз. АҚШ хавфсизлигига путур етказишни ҳам истамаймиз. Агар иккала томон ҳам ана шундай ёндашса, Совет — Америка ҳамкорлигининг барча йўналишларида ниҳоятда қатъият билан силжиш имконияти бўлади. Ҳа дўстлар, шундай имконият бўлади.

Балки бу кимларнидир чўчитаётгандир. Хўш унда ҳарбий саноат комплекси нима бўлади? Бу комплекс фалончи одамга хизмат қилади, даромад беради-ку. Мен сизларга фикримизни айтай: ҳарбий-саноат комплексидаги ҳар бир иш ўрнига граждан саноатидагига нисбатан икки-уч баравар маблағ сарфланади, яъни граждан саноатида учта иш ўрни бунёд этиш мумкин. Бу биринчидан. Иккинчидан эса ҳозирнинг ўзидаёқ ҳарбий экономика секторлари граждан секторлари билан боғлиқ, улар учун кўп иш қилмоқда. Демак, маълум замин бор ва улар тинчлик мақсадлари учун ўз имкониятларини очиб қўйсалар бўлади. Учинчидан, биз сиз билан биргаликда ресурсларимизни ва илмий, интеллектуал потенциалимизни бирлаштириб, ҳамжиҳатликда йирик программалар хусусида ўйлаб кўришимиз, биргаликда ўйлаб ана шу потенциални ривожлантиришимиз мумкин.

Биз американинг тинчлик муддаоларини барбод этишни, вужудга келган тинч хўжалик алоқаларини бузишни истамаймиз. Буни биз кўзда тутмаймиз. Буни биз енгилтаклик, деб биламиз. Бу сиёсат эмас, балки авантюра бўлиб, биз ҳеч қачон авантюрага йўл қўймаймиз.

Айни вақтда биз ўз халқимиз олдида, Америка халқи олдида, бутун дунё олдида ўз қарашларимизни қатъий туриб баён этамиз ва ҳимоя қиламиз. Америка томонига ҳам шундай қилишни таклиф этамиз.

Ёш авлодни ҳам бир-биримизга мана шундай иззат-ҳурмат билан муносабатда бўлиб тарбиялашимиз керак. Бунда ўқитувчининг, мактабнинг роли каттадир. Бизга келганда, Совет Иттифоқида американикларга нисбатан қаҳр-ғазаб, Америкага нисбатан ҳурматсизлик пропагандаси олиб борилмайди. Буни сиз сиёсатимизда ҳам, ўқитиш жараёнида ҳам, ҳеч қаерда учратмайсиз. Биз ўзимиз маъқулламайдиган сиёсатни танқид қиламиз. Аммо бу бошқа гап. Бу умуман биз Америка халқига нисбатан ҳурматсизлик қиляпмиз, деган гап эмас.

Тиллар тўғрисида. Мен бу мавзуга яна тўхталиб ўтмоқчиман. Бизда инглиз тилини бошқа соҳаларда ҳам ўрганишади, албатта. Мамлакатимизда инглиз тили (ихтисослаштирилган мактаблардан ташқари) 4-синфдан бошлаб ўрганилади. Бу ишни аллақачонлардан бери ва мунтазам олиб боряпмиз. Ҳозирги вақтда ўқувчиларнинг 50 процентдан кўпроғи 4-синфдан бошлаб 10-синфгача инглиз тилини ўрганмоқда. Булар миллионлаб кишилардир. Практика етишмайди, албатта, бевосита муомалада бўлмай туриб тилни тўла-тўкис эгаллаб бўлмайди. Принцип жиҳатдан қараганда, бизда бу иш мукаммал йўлга қўйилган. Ҳар ҳолда болалар ўқий оладилар, кўплари жуда яхши бўлмаса ҳам, гапира оладилар.

Демак, кўриб турибсизларки, биз америкаликларга нисбатан такаббурлик қилмаяпмиз. Сизларда рус тилини камдан-кам ўрганишаётгани шуни кўрсатмайдими, менимча, сизлар жуда такаббурлик, манманлик қиляпсиз. Айниқса, сиз билан биз эга бўлган кучни назарда тутадиган бўлсак, бундан, мамлакатларимизда умуман шовинизмнинг ҳар қандай кўринишларидан халос бўлиш керак. Шовинизм йўл қўйиб бўлмайдиган жиҳатларни сиёсатга олиб кириши мумкин. Биз мамлакатимизда буни кузатиб борамиз. Мен сизларга шунчаки ўзимнинг истагимни айтяпман. Сизлар хафа бўлмайсиз, деб ўйлайман.

Одамлар ўртасидаги мулоқот, бевосита мулоқот улуғ ишдир. Бундай мулоқот бўлмаса — халқлар ўртасида кенг алоқа ва ҳамжиҳатлик бўлмаса — сиёсатда кўп нарсага эришиб бўлмайди. Бу соҳада Америка томони кўпгина тўсиқларни вужудга келтирди. Чунки сизлар биз билан деярли савдо-сотиқ қилмайсиз. Биз сизлардан дон харид қиламиз. Бироқ эндиликда қандайдир савдо-сотиқ муносабатларини сақлаб қолиш учун кўпроқ ҳаракат қилишимиз керак, шундай қилинмаса бу муносабатлар умуман узилиб қолади. Эҳтимол бизга яқин орада ана шу донни сотиб олиш зарурати бўлмай қолиши мумкин. Бунинг устига, биз донни қаердан хоҳласак, шу ердан харид қилишимиз мумкин. Бошқа соҳада орамизда деярли савдо-сотиқ йўқ. Бизнинг оз миқдордаги қандайдир товарларимиз Америка бозорида сотилмоқда ва шу заҳотиёқ у ерда ташвишга тушиб, бу товарлар сотилишини чеклаш, тақиқлаш чораларини кўришмоқда. Биз билан савдо-сотиқ ривожлантирилишига йўл қўймаслик учун сизларда қанчадан-қанча қонун лойиҳалари амал қилмоқда.

Умуман сиз биз билан, биз сиз билан савдо-сотиқ қилмай, яшай оламиз, албатта. Аммо жаҳондаги кўп нарсалар бизга ва бизнинг ҳамжиҳатлигимизга боғлиқ эканлиги ҳақида ўйлайдиган бўлсак, бу ҳамжиҳатлик нормал ривожланиб, чуқурлашиб бориши керак, демак, у савдо-сотиқ ривожлантирилишини ҳам кўзда тутади. Бу ҳам нормал, ҳам мароқли бўлур эди.

АҚШ томони ошкоралик, ўзаро дўстлик муносабатини билдирмаяпти. Уларда бу нарса йўқ. Агар Совет Иттифоқидан ниманидир юлиб қолиш мумкин бўлса бунга кўнишади, борди-ю ўзаро дўстлик муносабатига асосланилса, бунга кўнишмайди.

Ваҳолонки, сизларнинг бизнесменларингиз биз билан савдо-сотиқ қилиш тарафдоридирлар. Мен улар билан бир неча марта мулоқотда бўлганимда — ҳаммалари алоқалар ривожлантирилишини ёқлашди. Гап сиёсатчиларда қолган. Улар ҳам савдо-сотиқ қилиш кераклигини тушунадилар, деб умид қиламиз. Чунки савдо-сотиқ қилинганида тинчлик тўғрисида, халқлар турмуши ҳақида, уларнинг бахт-саодати ва шу сингарилар тўғрисида ўйлайдилар. Мамлакатлар иқтисодий жиҳатдан бир-бирларига кўпроқ боғлиқ бўлсалар, ўшанда сиёсатда ҳам бир-бирларига нисбатан янада пухта ўйланган тадбирлар амалга оширилади. Буларнинг ҳаммаси ўзаро боғлиқдир. Аммо ҳозирги сиёсатчиларда мана шундай қараш етишмайди.

Эҳтимол, бизларга нималардир, ҳатто кўп нарсалар боғлиқ бўлиши мумкин. Балки биз савдо-сотиқ қилишни билмаётгандирмиз, балки савдо сотиқсиз ҳам ишимиз юришаётгани учун алоҳида куч-ғайрат сарфламаётгандирмиз.

Умуман биз ҳозирги вақтда Қўшма Штатлар билан жадал сиёсий мулоқот олиб боряпмиз ва буни биз маъқуллаймиз. Яқинда Э. А. Шеварднадзе билан Ж. Шульц учрашишади. Ғоят жиддий фикрлашув бўлади, деб ўйлайман. Энг кам деганда ўртача ва оператив-тактик ракеталар борасида аҳдлашувга муваффақ бўлинса керак, деб умид қиламиз. Яқинда биз стратегик қурол-яроғларга оид янги таклифларни ўртага қўйдик — бу иккала мамлакатимиз манфаатлари ва муносабатларига бевосита дахлдордир.

Рейкьявикда ҳал этишимизга яқинлашиб қолинган масалалардан кўпини рўёбга чиқариш керак. Биз бу йўлни давом эттиришга тайёрмиз. Бунинг учун бизда сабр-тоқат етарли. Биз ҳозир ҳам, келгусида ҳам аҳдлашувга эришиш йўлида куч-ғайрат сарфлайверамиз.

Биз Америкадаги барча сиёсий доиралар билан ҳамкорлик қилишга тайёрмиз. Уларни яхши — ёмонга, ҳурмат қилинадиган ва ҳурмат қилинмайдиганларга ажратиб ўтирмаймиз. Реалликлар мавжуд. Бундай реалликлар билан ҳисоблашиш керак, шундай қилинмаса сиёсат ўйинчоққа айланиб қолади. Сиёсат соҳасида ишни шу тарзда олиб бориш мумкин эмас. Айниқса, Қўшма Штатлар ва Совет Иттифоқи сингари давлатлар ўртасидаги муносабатларда ишни бундай олиб бориш мумкин эмас. Бу ғоят жиддий ишдир.

Шу билан гапимни тамомласам бўлар, чунки бу ерда матбуот вакиллари ўтиришибди ва биласизми улар нима деб ўйлашлари мумкин? Бош секретарь энг тинч давр касби вакилларини — ўқитувчиларни таклиф этди ва уларга қизиллар пропагандасини тарғиб қила бошлади, дейишлари мумкин. **(Жонланиш, кулги).** Майли, улар нима деб ўйлашса ўйлашаверсин. Ўрни келганда шуни айтиш керакки, матбуот ҳам тўғри тушуна бошлади, ўзини масъулиятли сеза бошлади.

Мен сизлар билан учрашганимдан ғоят хурсандман. Рус тилини ўрганиш соҳасидаги яхши ният билан мамлакатимизга яна бир бор хуш келибсиз. Кейинги сафар келганингизда, эҳтимол, мамлакатимизни бошқача қиёфада кўрарсиз. Яна нималардир қўшилади, яна қандайдир янгиликлар пайдо бўлади. Бошқа мамлакатда ҳар гал янгиликларни кўриш ҳам мароқлидир. Агар сиз ўз касбингизни рус тилини ўқитиш билан боғлаган бўлсангиз, бу сизлар учун айниқса муҳимдир. Ахир, тилни қуруқ назария асосида, абстракт ҳолда ўқитиш мумкин эмас: мана шу тилда гапириладиган мамлакатни, унинг халқини, бу халқ нималар билан шуғулланаётганини, унинг муддаолари нималардан иборат эканини билиш керак. Агар сиз ўзингиз танлаган йўлдан воз кечмасангиз, албатта, шундай қилишингиз керак. Шунинг учун ҳам Совет Иттифоқига яна бир бор хуш келибсиз, деймиз.

Биз қайта қуришни давом эттирамиз. Бизнинг бу ишимиз масъулиятли, ғоят жиддий иш бўлиб, бутун жамиятга тааллуқлидир. Биз илгаригига қараганда яхшироқ яшашни истаймиз. Кўпроқ ейиш ва кўпроқ кийиш жиҳатидангина эмас, ҳар жиҳатдан яхшироқ яшашни истаймиз. Бу энг аввало одам ўзини жамиятда шу вақтгача бўлганидан яхшироқ ҳис этишига эришиш демакдир. Моддий шароитлар кўп нарсани билдиради. Бироқ, асосан шундай шароитлар бор. Сизда яхшироқ, бизда эса бошқачароқ даражада. Аммо сизда ҳам, бизда ҳам ўз афзалликларимиз бор — бизда одам социал жиҳатдан ҳимоя қилинган. У ўзининг келажагига, ўз фарзандларининг келажагига комил ишонч билан қарайди. Биз ҳамма нарсани ўзимиз хоҳлагандек қиламиз. Бизга баъзилар ундай қилманг, бундай қилинг, дейишади. Шунингдек Москвадаги кўпгина чет эллик мухбирлар ҳам, америкалик сиёсатчилар, экономистлар ҳам шундай дейишади. Лекин уларнинг маслаҳатлари шунга бориб тақаладики, биз Америка афзалликларидан фойдаланишимиз керак эмиш, биз эса ўзимиз хоҳлагандек яшаймиз ва шундай яшайверамиз.

Биз одамнинг жамиятда социал жиҳатдан ҳимоя қилинишини сусайтирмаган ҳолда олға томон бора оламиз. Шунинг учун ҳам биз шунчаки фойда олишимиз, шунчаки қуруқ меҳнат унумдорлигига эришишимиз эмас, балки одамлар ишсиз қолишига йўл қўймай, уларнинг иш билан таъминланишини сақлаш ва мустаҳкамлашимиз зарур.

Ўз режаларимиз тўғрисида гапириб ўтирмайман **(жонланиш)**, буни келгуси сафарга қолдирамиз.

Сизлар Москвага келганингиздан мамнун бўлишингизни ва ватанингизга соғ-саломат қайтиб боришингизни тилайман. Ўз дўстларингизга, оила аъзоларингизга, ўқитувчиларга ва ўқувчиларга қизғин дўстона саломимизни топширгайсиз. Америка матбуотининг вакиллари иштирок этаётганлигидан фойдаланиб, Америка халқига эзгу туйғуларимизни ва истакларимизни билдираман. **(Қарсаклар).**

Сизлар ноябрь ойида, биз ўзимизнинг 70 йиллик юбилейимизни байрам қилган пайтда мамлакатимизга келсангиз яхши бўларди. Америка Қўшма Штатларидаги дўстларимизни ҳам таклиф этамиз. **(Қарсаклар).**

Учрашувда КПСС Марказий Комитетининг секретари А. Ф. Добрынин, КПСС Марказий Комитети Фан ва ўқув юртлари бўлимининг мудири В. А. Григорьев, СССР маориф министрининг ўринбосари М. И. Журавлева ҳозир бўлдилар.

(ТАСС).

МУНОСИБ ВАКИЛЛАР

Ўзбекистонда яшаётган қрим татарларининг муносиб вакилларидан иборат бўлган ишчи комиссияси аъзолари билан таништиришни давом эттирамиз.

Ўзбекистон касаба союзлари республика Советининг секретари **Осман Курт-Сеитович Адаманов** ишчи комиссияси раисининг ўринбосаридир. У 1939 йилда Қрим областининг Ялта шаҳрида туғилган. Самарқанд шаҳридаги техникумни битирган, 1967 йилда эса Тошкент политехника институтини тугатган.

О. К. Адаманов қарийб 20 йил Самарқанд шаҳрида қурилиш индустриясини ривожлантириш ва такомиллаштириш йўлида меҳнат қилди. Ғишт терувчиликдан трест бошқарувчисигача бўлган йўлни босиб ўтди. Самарқанд область партия комитети аъзолигига, область Советидепутатлигига сайланди. У билимдон ва интизомли инженер, яхши ташкилотчи, ўзига ва қўл остидагиларга талабчан раҳбар сифатида республикада обрў-эътибор қозонди. Ўн йилдан бери Ўзбекистон касаба союзлари республика Советининг секретаридир. У ВЦСПС аъзолигига кандидат. «Ҳурмат Белгиси» ордени ва медаллар билан мукофотланган.

Фарғона тўқимачилик комбинати ҳузуридаги 7-махсус ҳунар-техника билим юрти ишлаб чиқариш таълими мастери, ёш коммунист **Муслитдин Вонтович Велиляев** ишчи комиссиясининг аъзосидир. У 1963 йилда Фарғона шаҳрида туғилган. Унинг таржимаи ҳоли тўқимачилик комбинати билан боғлиқ, бундан 9 йил муқаддам у шу корхонага ишга келган эди. Даставвал слесарь бўлди, ишлаб туриб техникумни тугатди, йигирув ишлаб чиқаришида шогирд, мастер ёрдамчиси бўлди. Ҳозир Муслитдин Велиляев ёшларга ҳунар ўргатмоқда. Илғор мастерлар тажрибасини қунт билан ўрганмоқда, мазкур тажрибани ишлаб чиқаришга жорий этишга интилмоқда. У Фарғона область комсомол комитетининг аъзоси этиб сайланган.

Ўзбекистон ССР бадиий фондининг амалий санъат Тошкент экспериментал ижодий комбинати рассоми **Изет Жамилович Аблаев** ишчи комиссияси аъзосидир. У 1940 йилда Қрим область, Қорасув-бозор районидаги Бахчи-эли қишлоғида туғилган.

Меҳнат фаолиятини 1955 йилда Қарши қурилиш техникумининг дурадгори сифатида бошлади, Совет Армияси сафларида хизмат қилди. 1963 йилдан бери Тошкентда яшаб, меҳнат қилмоқда. Узоқ вақт рассом бўлиб ишлади, сўнгра керамика заводига директор бўлди. Ўн йилдан кўпроқ вақтдан бери Ўзбекистон ССР бадиий фонди амалий санъат комбинатида рассом бўлиб ишламоқда. Коммунист Изет Аблаев бир неча бор ўзи ишлаётган корхона партия ташкилоти секретарлигига сайланди. Ҳозир партия бюросининг аъзосидир, комбинат халқ контроли группаси составига сайланган.

(ЎзТАГ).

КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми қарорлари — ҳаётга!

● ҚАЙТА ҚУРИШ ЖОНКУЯРЛАРИ

Булар майда иш эмас

Пилла чувиш цехи партия ташкилотининг яқинда бўлиб ўтган йиғилиши маҳсулот сифатини яхшилаш масаласини муҳокама қилди. Кейинги пайтда ипак пишитиш цехи ишчилари биз ишлаб чиқараётган тола сифатига кўп эътироз билдира бошладилар. Коллективимизда меҳнат интизоми ҳам пасайиб кетди. Оқибатда ишчиларнинг маоши ҳам камайди. Кадрлар қўнимсизлиги авж ола бошлади. Партия йиғилишида коммунистлар цехда бошқариш аппаратининг қониқарсиз ишлаётганлигини рўй-рост айтишди. Цех бошлиғи Р. Охунбоев ўз вазифасини уддалай олмаяпти, дейишди улар. Коммунистлар таклифи билан корхона маъмурияти цех бошлиғини лавозимидан озод қилди.

Йиғилишдан қайтар эканман, ҳамон бўлиб ўтган муҳокама таъсиридан қутулолмасдим. Планларнинг барбод бўлаётганлигига ёлғиз раҳбарлар айбдорми? Тўғри, фабрикамизда малакали мутахассислар етишмайди. Масалан, февраль ойидан буён фабрика бош инженери лавозими бўш турибди. Муносиб номзод топилмаяпти. Бироқ маҳсулот сифати пасайганлигининг бошқа сабаблари ҳам бор-ку! Ўзим шу цехда 1968 йилдан буён меҳнат қиламан. Турмуш ўртоғим А. Ростов ҳам шу ерда ишлайди. 1979 йили партия сафига қабул қилиндим. Ҳозирги пайтда область партия комитетининг аъзосиман. Кўпинча мендан «Люда, сен обком аъзосисан, қани мана бу масалани тушунтириб бер-чи?» деб сўраб қолишади. Ана ўшанда мен у ёки бу масалани ўзим англаганчалик тушунтиришга интиламан. Афсуски, айрим пайтларда жавоб беришга қийналиб қоламан.

Эсимда, 1976 йили цехда ишлаб чиқарилган маҳсулотнинг ярмидан кўпи 1 сортга қабул қилинарди. Ҳозир эса аранг 20 процентга етказиб биринчи сортли маҳсулот тайёрлаяпмиз. Илм-фан, саноат тараққиёти нуқтаи назаридан қаралса, аксинча бўлиши лозим-ку! Ўтган йиллар мобайнида ишлаб чиқариш кенгайди. Маҳсулот ҳажми кўпайди. Икки сменада ишлашга ўтдик. Бироқ маҳсулот сифати эса ҳамон талаблар даражасида эмас. Нега? Энг асосий дастгоҳларимиз маънавий ва жисмоний жиҳатдан эскирган. «СКЭ—4—ВУ» автомат қурилмалари 1956—1958 йилларда ўрнатилган. Ҳозир эскирган, тез-тез ишдан чиқади. Ишлаб чиқариш жараёни шу тариқа тўхтаб қолади. Бироқ, дастгоҳларни янгилаш ҳақида комбинат раҳбарлари етарли қайғурмаяптилар. Конструктор олимларимиз эса бу соҳани техник жиҳатдан мустаҳкамлашга жиддий киришмаётирлар. Халқимизда иш қуролинг соз бўлса, машаққатинг оз бўлар деган гап бор. Дастгоҳлар носоз бўлса, унда қандай қилиб сифатли маҳсулот ишлаб бўлади? Ёки ишчиларнинг турмуш шароитларига назар солайлик.

Комбинатимизда 12 мингдан ортиқ киши ишлайди. Лекин ҳар йили бизга 18-20 та квартира берилади, холос. Квартира учун навбатда турганлар ҳали анчагина. Енгил саноат министрлиги мана шу соҳага эътибор қилмаётганлиги учун кўпдан буён танқид қилинаётганлигига қарамай, аҳвол ўзгармаяпти. Ишчиларимизнинг 40 проценти атрофдаги қишлоқларда истиқомат қилишади. Комбинатнинг автобус парки бор. Бироқ, ундан фойдаланиш коэффициенти талаблар даражасида эмас. Энг «янги» автобусимиз харид қилинганига 10 йилча бўлди. Шундай бўлгач, уларнинг қандай фойда келтираётганлигини билиш қийин эмас.

Комбинат ошхонасида овқатларнинг сифати паст, турлари кам. Икки сменали иш режимига ўтиш муносабати билан пиллакашлик фабрикасида ишчилар сони 1400 кишига ошди. Бироқ уларга савдо, маданий-маиший хизмат кўрсатиш даражаси эса ҳамон яхшиланмаётир. Буларнинг ҳаммаси кишининг кайфиятига, иш ва маҳсулот сифатига салбий таъсир кўрсатади. Демак қайта қуриш фақатгина кўп сменали иш режимига ўтиш, ялпи маҳсулотни кўпайтириш, шиорларни янгилашгина эмас, балки, тўпланиб қолган жуда кўп муаммоларни комплекс тарзда ҳал этиш билан боғлиқдир. Биз эса ишчилардан кўпроқ талаб қилаяпмиз-у, аммо уларга етарли шарт-шароитлар яратишга кам аҳамият беряпмиз. Талаб ҳам, масъулият ҳам, таъминот ҳам уйғунлашган ердагина қайта қуриш жадал одимлайди.

Бошланғич партия ташкилотининг кейинги йиғилишида мен мана шулар ҳақида гапирмоқчиман. Ўйлайманки, бу мулоҳазаларимни кўпчилик қўллаб-қувватласа керак.

Л. РОСТОВА,
Марғилон ипак комбинати пиллакашлик фабрикаси мастер ёрдамчиси.

● КОММУНИСТ ТАКЛИФ ВА ТАНҚИД ҚИЛАДИ

Нотўғри планлаштириш оқибати

Партия комитетлари пленумлари ва партия йиғилишларида КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми қарорларидан келиб чиқадиган вазифалар қаттиқ талабчанлик руҳида муҳокама қилинмоқда. Бугундан бошлаб биз «Коммунист таклиф ва танқид қилади», деган рубрика остида ана шу йиғилишларда билдирилган фикр ва мулоҳазаларга кенг ўрин берамиз.

Самарали ишлаш учун тўғри ва аниқ планлаштириш зарур. План йил бошидан балансланган ва зарур моддий-техника ресурслари билан мустаҳкамланган бўлиши керак. Бошқармамизда эса бунинг акси бўляпти. Коллективимиз учун шу йилнинг ярмига белгиланган план уч марта тузатилди. 15 августда яна тузатилиши кутилмоқда. Бу кишиларни қўйилган вазифани бажаришга тўғри сафарбар этиш имконини бермайди, ишдан чалғитади. Нотўғри планлаштириш оқибатида биз қурилишни бошлаган объектлар тугалланмай ётибди. Мана мисол: Ўрта Чирчиқ ГЭСлари тизмасининг айланма каналида ўтган йили 1,5 миллион сўмлик ўрнига фақат 605 минг сўмлик иш бажардик, холос. Шу объектда участка базаси ташкил этилган эди. 1987 йилда эса бу объект планга киритилмади. Ишдаги бундай чалкашлик меҳнат унумдорлигига жиддий таъсир кўрсатиши тайин.

Ҳозир бошқармамизнинг структураси кескин ўзгарди. Биз асосан социал маданий-маиший объектлар қуриш ва капитал ремонт билан шуғулланмоқдамиз. Мен тупроқ ишлари участкасида ишлайман. Ўтган икки йилда катта ҳажмда иш бажардик. Бунинг учун техникадан 2-3 сменада фойдаландик. Ҳозирги вақтда эса ҳақиқий иш фронти бўлмаганлиги сабабли техника фақат бир сменада ишлатилмоқда, айрим механизмлар эса тўхтатиб қўйилган. Малакали механизаторлар қўл ишлари билан банд бўлмоқдалар. Планлаштиришда эса бу ҳисобга олинмаган. Бундай иш усули 1988 йилдан коллектив пудратига ўтишимизни мушкуллаштиради. Биз ишдаги бундай камчиликлар ҳақида бошқарма коммунистлари йиғилишида кўп марта гапирдик. Қарорлар ҳам қабул қилинди. Бироқ, амалий иш бўлмаяпти.

И. МОСЯГИН,
«ЧарвакГЭСстрой» бошқармаси экскаватор машинисти.

ЕТИЛГАН МАСАЛАЛАР ҲАҚИДА ЎЙЛАР

Ушбу саҳифадаги хатлар бугунги энг муҳим масалалар ҳақида. Уларда партия ташкилотлари, меҳнат коллективларининг экономикани бошқаришни қайта қуриш борасида шу кеча-кундузда амалга ошираётган ишлари, коммунистларнинг хўжаликка партиявий раҳбарликни янада яхшилаш, таъсирчанлик ва самарадорликни ошириш ҳақидаги таклифлари, танқидий фикр ва мулоҳазалари ўз ифодасини топган. КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми қарорларини республикамиз барча меҳнаткашлари катта тарихий воқеа сифатида сиёсий ва меҳнат кўтаринкилиги билан кутиб олдилар. Пленум қўйган вазифаларни изчил амалга ошириш ҳар бир гражданиннинг виждон бурчи ва қалб амри бўлиб қолмоқда. Шу кунларда редакцияга келаётган хатларнинг аксариятида ана шулар ҳақида ҳикоя қилинади.

Хотиржамликка ўрин йўқ

КПСС Марказий Комитети июнь Пленумида корхоналарнинг ўзини-ўзи маблағ билан таъминлашга ўтиши меҳнат коллективларининг активлик кўрсатиши билан боғлиқлиги алоҳида таъкидланди. Заводимиз ҳам янги системага ўтишга ҳозирлик кўрмоқда. Бунинг учун бизда тўла имконият бор. Чунки корхонамиз турдош заводлар ўртасида яхши ўринда туради. Буни ярим йиллик якунлари ҳам кўрсатиб турибди. Масалан, ишлаб чиқариш планлари барча соҳалар бўйича ошириб бажарилди. Меҳнат унумдорлиги мўлжаллanganидан 7,6 процент юқори бўлди. 809 минг сўм ўрнига 1 миллион 577 минг сўм фойда олинди.

Ютуқларимиз бизни қувонтиради. Бироқ эришилган натижалар билан қониқишга ҳаққимиз йўқ. Агар резервларни мунтазам равишда қидирмасак, бугунги ютуғимиз бизни эртага қониқтирмайди. Зеро, коммунист бурчи, қайта қуриш талаблари биздан мунтазам изланишни, ишни кун сайин яхшилаб боришни талаб қилади.

Хўш, биз — коммунистлар, партия ташкилотимиз ўз фаолиятимизни мана шу тарзда юритяпмизми? Менимча, йўқ. Мен область партия комитетининг пленумида шу тўғрида ўз фикрларимни билдирдим. Жумладан, айрим кадрлар ўз мутахассислиги бўйича ишламаётгани, завод бош инженери партия ташкилотининг секретари эканлиги, бу унинг асосий вазифасини яхши адо этишига халақит бераётгани, бизда кадрлар резерви қониқарсиз ташкил этилганлиги, социал-маиший объектлар эҳтиёжни қондирмаётгани, буларнинг ҳаммаси умумий ишни яхшилашга тўғоноқ бўлаётганини очиқ айтдим.

Партия ташкилоти бундан тегишли хулоса чиқарди. Умумий йиғилишда махсус тадбир ишлаб чиқилди. Ўтган уч ой давомида бир қатор ишлар амалга оширилди. Чунончи, 6 та пахта тозаловчи янги машина ўрнатилди. Толани прессга узатувчи, чигит сиртидаги момиқни ажратувчи замонавий агрегатлар ишга туширилди. Ремонт жараёнида жин машиналарининг арраси кўпайтирилди. Бу техник тадбирлар коммунистларнинг назорати остида амалга оширилди. Қисқа вақт ичида душхона, сауна ишга тушди. Завод ёнидаги бинолар ремонт қилинди. Бозорнинг янги павильонлари ташкил этилди. Яна мўлжалдаги бир қатор ишлар давом эттирилмоқда.

Шу ўринда сиёсий ва иқтисодий ўқиш тўғрисида ҳам ўз фикримни айтмоқчиман. Бу муҳим ишга эътибор кам бўлди, кўпинча ўқиш расмий тусда ўтди. Корхона уч сменада ишлайди. Иккинчи ва учинчи сменаларда ишлаганлар шу ҳафтада бўладиган машғулотларга қатнашмадилар. Бу келгусида ўқиш графигини сменаларга мослаштиришни тақозо этади.

Яна бир муаммо ҳақида: корхона учун маъмурий бино қурилишига лойиҳа-смета ҳужжатлари тайёрланди. Лекин ишчилар клуби ремонти ҳануз тугалланмади. Ўтган ойда 16 квартирали уй фойдаланишга топширилди. Биз асли қишлоқданмиз, деҳқончиликка, мол-ҳолга ўрганганмиз. Шу сабабли бир парча бўлсада еримиз бўлишини, ишдан бўш вақтда экин-тикин қилишни хоҳлаймиз. Бироқ, бу тўғрида ҳеч ким ўйламаяпти, Ишчиларимиз ўз маблағларимизга бўлса ҳам кооператив йўли билан томорқаси бўлган уй қуришни илтимос қилишяпти. Аммо бу истакни қондиришга ҳеч ким бош қўшгиси келмайди.

Ҳозирги даврнинг мазмуни ҳам, шиддати ҳам ўзгача. Партия ташкилоти буни чуқур идрок этиши, давр талаби билан ҳамоҳанг қадам ташламоғи керак. Акс ҳолда турғунлик давом этади. Шу жиҳатдан олганда, партия ташкилотимиз етарли даражада фаоллик кўрсатмаяпти. Масалан, коммунистларнинг ҳисоботини эшитиб боришни олайлик. Бизда 46 нафар партия аъзоси бор. Улар 6 та партия группасига уюшган. Партия группаларида коммунистлар ҳисоботини эшитиш йўлга қўйилмаган. Корхона партия ташкилотида ҳам коммунистга нисбатан талабчанликни оширишнинг бу муҳим, таъсирчан воситасидан фойдаланилмаяпти. Ўтган ойлар давомида маҳсулот сифатини яхшилаш бўйича қатор ишлар қилинди. Агар ўтган йилнинг ярмида сифатсиз маҳсулот учун 8 минг сўм жарима тўланган бўлса, бу йилги жарима фақат 275 сўмни ташкил этди. Шундай бўлсада, айбдорлар маъмурий йўл билан жазоланди. Айримларининг маошидан ушлаб қолинди, мукофотдан маҳрум этилди. Партия ташкилоти эса бу фактга етарли баҳо бермади. Ваҳолонки, сифатсиз иш бажарганлар орасида коммунистлар ҳам бор эди. Агар партия ташкилоти шу хилда ишлайдиган коммунистлар ҳисоботини йиғилиш муҳокамасига қўйганда фойдадан холи бўлмасди.

Партиямиз ўртага қўяётган, ҳаммамиз тўла бажаришимиз лозим бўлган революцион қайта қуриш КПСС Марказий Комитетининг июнь Пленумида янада такомиллаштирилди. Унда ҳар бир партия ташкилоти бу ишда фаол қатнашиши зарурлиги алоҳида таъкидланди. Пленум қарорида қайд этилганидек, «Партия ташкилотлари амалга оширилаётган ўзгаришларнинг олдинги сафларида бўлишлари лозим». Бунинг учун партия барча бўғинларининг жанговарлигини ошириш, ечилмаган масалаларни ҳал этишга таъсирини кучайтириш, меҳнаткашлар ўртага қўяётган муаммоларни ҳал этишда доимо собитқадамлик кўрсатиш керак. Шундагина қўйилган вазифалар муваффақиятли бажарилади. Партиямизнинг халқ фаровонлигини оширишга қаратилган режалари тезроқ рўёбга чиқади.

А. МИРТОВА,
Задарё районидаги Гулбоғ пахта тозалаш заводи монтёри, партия бюросининг аъзоси.

Қандай қилса ишлаб чиқаришни янада ривожлантириш, меҳнат унумдорлигини ошириш мумкин? Тошкентдаги «Геолого-разведка» тажриба-механика заводи партия ташкилоти барча участкаларда ўтказган суҳбатларда ишчиларнинг диққат-эътиборини ана шу масалага жалб қилди. Бу ерда ишлаб чиқаришни бошқаришга меҳнат коллективининг яқиндан иштироки таъминланмоқда. Ишчиларнинг таклиф ва мулоҳазалари ўрганилиб, экономикани бошқаришни тубдан қайта қуриш юзасидан белгиланган тадбирларда кенг фойдаланилмоқда.

Суратда: илғор ишчилардан Р. Балтин, А. Осипович, Р. Қўчқоров, А. Лютиков ва Н. Плотников суҳбат пайтида.

М. Нуриддинов фотоси.

Ҳаётий зарурат

Қайта қуриш ҳақида кўп гапириляпти. Аммо бу ғоят муҳим иш ҳамма ерда ҳам бир хил бораётгани йўқ. Шу нуқтаи назардан қараганда бирлашмамизда ҳал этилиши лозим бўлган муаммолар анчагина. Масалан, баъзи раҳбар ходимларнинг масъулиятсизлиги сабабли асбоб-ускуналар ўз вақтида ўрнатилмаяпти. Тўпланиб қолган бундай техника белгиланган нормативдан бир неча баравар ошиб кетиб, 15 миллион сўмликни ташкил этди. Мен буни область партия комитети пленумида танқид қилгандим. Бироқ орадан анча вақт ўтган бўлса-да, аҳвол ўзгармади. Бунинг устига шу йилнинг ўтган ойларида капитал қурилишда катта миқдорда қўшиб ёзишга йўл қўйилди. Худди ана шундай нуқсонлар газ қазиб чиқариш объектларида ҳамда меҳнатни муҳофаза қилиш соҳасида ҳам юз берди.

Бригадамиз ўн иккинчи беш йилликнинг дастлабки ойларидан бир маромда ишламоқда. Барча асосий иқтисодий кўрсаткичлар бўйича план-топшириқлар ошириб бажариляпти. Аммо ишлаб чиқариш раҳбарлари меҳнатни ташкил этишда ҳамон эскича усулдан воз кечолмаётганлиги янада самаралироқ ишлашимизга тўсқинлик қилмоқда.

Шу йил бошидан бери хўжаликни юритишнинг янги шароитларига ўтганмиз. Одамлар бир-бирларига меҳр-оқибатли бўлмоқдалар, уларнинг гражданлик ва ижтимоий активлиги ўсиб бормоқда. Прогул қилиш, иш вақтини бекор ўтказиш ҳолларига бутунлай барҳам берилди.

Бироқ бригадамиз аъзоларини ўйлантириб қўяётган баъзи муаммолар ҳам бор. Масалан, нефтчилар, газчилар, геологлар учун чиройли, қулай тикилган махсус иш кийимлари берилади. Уларга ҳамиша ҳавас билан қараймиз. Сабаби — бизда бунинг тескариси содир бўляпти. Қўпол телогрейка, копга ўхшаш костюмлар, оғир кирза этикларда ишлашга мажбур бўлмоқдамиз. Бунинг устига ана шу нарсаларнинг ўзи ҳам етарли эмас.

Яна бир муаммо: алоқа хизмати ишини яхшилаш зарур. Негаки, ҳар бир ташкилот вакили ҳафтада уч марта Муборак, Қарши, Бухоро ва бошқа шаҳарларга кундалик почта учун бориб келади. Ахир бу қанча-дан-қанча қимматли иш вақтининг бекор кетишига ва ортиқча сарф-харажатларга сабаб бўляпти-ку.

Вақт ҳамма соҳада қатъий тартиб ўрнатишни, инсон омилини кучайтиришни, шу асосда экономикани янада мустаҳкамлашни тақозо этмоқда. Буларсиз ишимизни қайта қуриб олишимиз қийин кечади.

Ж. ҚУРБОНОВ,
«Мубарекгаз добича» бирлашмаси оператори, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

Жонли фикр — жонли иш

Иш бошқа, талаб бошқа

Бир қарашда ишимиз яхшига ўхшайди. Чунки ўтган ойлар плани ошириб бажарилди. Лекин конкрет одамлар мисолида, уларнинг ўзлари ишлаётган техникага муносабати, умуман, мавжуд техника воситаларидан фойдаланишнинг аҳволи тўғрисида фикр юритилса, ҳали ишга туширилмаган резервлар жуда ҳам кўплиги маълум бўлади. Масалан, Асқарали Ҳошимов билан бирга ҳар сменада нормадаги 550 куб метр ўрнига 1100 куб метрдан ошириб тупроқ ишларини бажаряпмиз. Ҳозир 1989 йилнинг март ойи ҳисобига ишлаяпмиз. Бунинг ҳеч қандай сири йўқ. Фақат техникага яхши қараб, ундан самарали фойдаланаётирмиз. Экскаваторимиз 12 йилдан буён капитал ремонтсиз ишламоқда.

КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми экономикани бошқаришни тубдан ислоҳ қилиш, хўжалик механизми системасида сифат ўзгаришларини амалга ошириш вазифаларини белгилаб берди. Мен партия группасининг ташкилотчисиман. Пленум муносабати билан группа коммунистларининг йиғилишини ўтказдик. Очиқчасига, коммунистчасига гаплашиб олдик. Чунки ҳамма жойда бўлгани каби коллективимизда ҳам текисчилик, яъни моддий самарадан ҳамманинг бир хил фойдаланиши умумманфаатига зарар етказмоқда эди. Айрим кишилар жон куйдирмаса ҳам барибир мукофот тегаверишига кўникиб қолган эдилар.

Партия группамизда етти коммунист бор. Солижон Тоҳиров, Давлатали Жабборовлар ўзларига топширилган ишни ҳамиша сифатли бажаришади. Уларга бириктилган техника самарали ишлайди. Аммо коммунист Р. Қўзиев, Р. Усмонов, М. Маллабоевлар тўғрисида бундай деб айтишга тил бормайди. Чунки улар нормани учма-уч бажаришга ўрганиб қолганлар. Уларга бириктилган бульдозер ва экскаваторлар ҳам тез-тез бузилиб туради. Лекин ўша илдиз отган тенглик, текисчилик шиори остида ҳамма қатори мукофот олишади. Бу сафарги йиғилишимиз социализм принципига ёт бўлган ана шу тенденцияга қарши тадбирлар ишлаб чиқди. Энди ишламаган тишламайди, ҳар ким меҳнатига яраша ҳақ олади.

Ҳозир янгича иш услубларини жорий этиш зарурлиги таъкидланмоқда. Биздан икки сменада ишлаш талаб қилиняпти-ю, бироқ бу амалга ошмаётир. Сабаби — планлар реал имкониятлардан келиб чиқиб тузилмаган. Масалан, ҳозир бизда 16 та скрейпер, яна бир нечта техника воситалари қантариб қўйилган. Бу ёнилғи етишмаслиги ёки техниканинг носозлигидан эмас, балки иш фронти йўқлигидандир. Кеч куздан баҳор ойларигача планлар катта ҳажмда белгиланади. Ёзда эса иш камаяди. Натижада техника бекор туриб қолади.

Бригада пудрати ишнинг унумли, арзон ва сифатли бўлишини таъминлайди. Аммо материал таъминотидаги узилишлар ишга халақит беряпти. Жумладан, йил давомида колоннамиз белгиланган қурилиш материалларини бирон марта ҳам ўз вақтида график бўйича ололгани йўқ. Иш юритиш, планлаштириш, материал таъминотида ҳанузгача эскича услублар ҳукм сураётгани қайта қуриш амалга ошмаётганининг сабабидир. Эндиликда бундай ишлаб бўлмайди. Янгиланиш, қайта қуриш ва жадаллаштириш соҳасида сўздан амалий ишга кўчадиган пайт келди.

Р. СУЛАЙМОНОВ,
«Наманганводстрой» трестининг Поп районидаги 2-механизациялашган кўчма колоннаси экскаваторчиси, партия группаси ташкилотчиси.

Ёрдам амалий бўлсин

КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми колхоз ва совхозларнинг ишига моддий жавобгарлик сезмаган ҳолда аралашишни қатъиян тўхтатиш зарурлигини таъкидлади. Жуда ҳам тўғри тадбир. Шу ўринда турли бўғиндаги раҳбарлар ўз фаолиятида жиддий нуқсонларга йўл қўяётганлиги ҳақида мисоллар келтираман. Шу йилнинг апрель ойи охирида чигит энди ердан бош кўтарган кунларда сел келиб, экинга зарар етказди. Табиий офат ҳаммани оёққа турғазди, албатта. Хўжалигимиз билан қўшни «Коммунизм», Энгельс номли колхозларнинг бир нечта бригадаларида район агросаноат бирлашмасидан кўрсатма олиниши билан ерни бузиб қайта экиш бошлаб юборилди.

Гарчи бригадамизга ҳам сел зарар етказган бўлсада, биз бундай «маслаҳат»ларга кўр-кўрона қулоқ солмадик. Аксинча омон қолган ғўзаларга ишлов беришга, экин нобуд бўлган қаторларга эса ивитилган чигит экишга зўр бердик. Механизаторларимиз — коммунист Суннат Қудратов, Баҳодир Набиев, Шамсилло Файзуллаев ўша кунлари ҳам, ғўза парвариши даврида ҳам тиним билмай ишладилар. Ҳар бир кўчат асраб-авайлаб парвариш қилинди. Натижада шикастланган ғўзалар ўзини тиклаб олди. Ҳозир селдан зарар кўрган майдонларда 80—90 минг тупдан бақувват кўчатлар бор. Табиий офат четлаб ўтган далаларда эса ҳар гектар ерда 110—120 минг туп кўчатлар мавжуд. Кўнглимиз тўқ. Чунки ҳар тупдан бир ярим тупнинг ҳосилини олиш учун барча имкониятларга эгамиз.

Бизнинг маслаҳатимизга амал қилиб, шошқалоқлик билан далани бузмаган Мансур Қаҳҳоров, Тоҳир Олимов бошлиқ бригадаларда ҳам ғўзалар қийғос ҳосил тугмоқда. Ўйламай берилган кўрсатмани кўр-кўрона бажарган қўшни колхозларда эса ҳозир пушаймон бўлишяпти. Баҳор ва ёз салқин келган бу йилги шароитда уларнинг хирмони баракали бўлишига ҳеч ким кафолат беролмайди. Ҳолбуки ерни бузишга ундаган «маслаҳатчи»лар эса бунинг учун ўзларини жавобгар сезишмайди.

Истагимиз шуки, агросаноат бирлашмалари ҳа деб деҳқонларнинг кундалик ишларига аралашавермай, мавжуд муаммоларимизни ҳал қилишга кўмаклашишса. Чунки, қайта қуришда ҳар кимнинг ўз ўрни бор. Киши бу ўринни қанчалик тез илғаб олса, ўзига ҳам, бошқаларга ҳам шунчалик фойдали бўлади.

Областимизда мўл ҳосил етиштириш йўлида қилинаётган ишларнинг ҳаммасини ҳам пишиқ-пухта деб бўлмайди. Айниқса, техника ремонтига мутасадди корхоналар деҳқонларга кўп панд беришмоқда. Масалан, Челонғу ремонт заводида созланиб қайтган тракторларимиз икки-уч кун ўтмай тақа-тақ тўхтаб қоляпти. Сифатсиз ремонт учун жавобгар шахслар эса пинакларини бузмаяптилар. Колхозимизда болалар боғчалари, бошқа социал-маиший тармоқлар ҳам етарли эмас. Хўжаликнинг маблағи бўлса-да, фондли материаллар ажратилмаётгани қурилиш олиб боришга жиддий тўсқинлик қилаётир. Агросаноат комитети ва бирлашмасининг шу соҳадаги ёрдамига муҳтожмиз.

С. ҲАФИЗОВ,
Вобкент районидаги «Зарафшон» колхозининг бригада бошлиғи, Бухоро область партия комитетининг аъзоси.

Янгилик шарофати

Пахтачилик бригадалари фаолиятини қайта қуришни бригада пудратисиз тасаввур этиб бўлмайди. Меҳнатга ҳақ тўлашнинг бу усулига ўтганимизга уч йил бўлди. Ҳар йили ҳам давлат планларини бажаришга эришяпмиз. Шунингдек, қўшни бригадаларда ҳам мана шундай ишлашни тарғиб этмоқдамиз. Зарур пайтда ёрдам ҳам беряпмиз. Натижада совхозимизда қолоқ бригадалар қолмади.

КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми қарорларида коллектив пудрат усулини кенг жорий этиш зарурлиги таъкидланди. Бу янгича иш усулининг асосий афзалликларидан бири шуки, ишда сифат ва самарадорлик таъминланади. Шу усулда ишлаш жорий этилган коллективда ҳеч кимнинг масъулиятсизлик қилишга ҳаққи йўқ. Бригадамизда кундалик меҳнат натижалари коллектив ўртасида батафсил таҳлил қилиб бориляпти.

Улуғ Октябрнинг 70 йиллиги нишонланадиган йилда 120 гектар майдонда пахта етиштиряпмиз. Ҳосилдорликни гектар бошига 40 центнерга етказишни мўлжаллаб турибмиз. Бунинг учун барча имкониятлар мавжуд. Гап — масъулият кўрсатиб, ишга ижодий ёндашиб меҳнат қилишда.

О. ФОЗИЛОВ,
Мирзачўл районидаги С. Сегизбоев номли совхоз бригада бошлиғи.

• *Бугун—Қурувчилар куни*

МУКОФОТЛАР ТОПШИРИЛДИ

Илгари хабар қилинганидек, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми республика лойиҳа ва қурилиш ташкилотлари ходимларининг катта группасига фахрий унвонлар берди ва Фахрий ёрлиқлар билан мукофотлади. Бу мукофотлар уларга капитал қурилишни, бинокорлик материаллари саноати ва қурилиш индустриясини, архитектурани ривожлантиришдаги хизматлари учун, фан ва техника янгиликларини, рационализаторлик таклифларини, илғор иш усулларини ишлаб чиқаришга жорий этганликлари, юксак ишлаб чиқариш кўрсаткичларига эришганликлари ва жамоат ҳаётида фаол иштирок этганликлари учун берилди.

Мукофотланганларга 8 август куни Тошкентда тантанали вазиятда Ўзбекистон ССР Фахрий унвонлари берилганлиги ҳақидаги гувоҳнома ва тегишли кўкрак нишонлари, шунингдек республика Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиқлари топширилди.

Мукофотларни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари В. Н. Лобко топширди.

(ЎзТАГ).

КЎПРОҚ, ТЕЗРОҚ, ЯХШИРОҚ ҚУРАЙЛИК

КПСС XXVII съезди ўртага қўйган вазифаларнинг ҳал этилиши кўп жиҳатдан қурувчиларга боғлиқдир. 8 август куни Тошкентда бўлиб ўтган қурувчиларнинг профессионал байрами — Қурувчилар кунига бағишланган тантанали йиғилишда тармоқ меҳнатчиларининг бурчи кўпроқ, тезроқ, пухтароқ қуришдан иборат эканлиги гапирилди.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Қ. Ҳ. Маҳамадалиевнинг докладида, йиғилиш қатнашчиларининг нутқларида республика қурувчилари биринчи ярим йилликда 2,7 миллиард сўм капитал маблағ ўзлаштирганликлари айтилди.

Шу билан бир вақтда асосий фондларни ишга тушириш, уй-жойларни фойдаланишга топширишдаги қолоқлик сақланиб қолмоқда.

Йиғилиш қатнашчилари Ўзбекистон қурувчилари партия XXVII съезди, КПСС Марказий Комитети 1987 йил январь ва июнь Пленумлари қарорларини бажаришга муносиб ҳисса қўшадилар, деб ишонтирдилар.

Йиғилишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари В. Н. Лобко, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Б. Ф. Сатин, республика министрликлари ва идораларининг раҳбарлари қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

«СЕБАРГА» УЙ: ЕЧИМ ВА МУАММО

Республикамиз пойтахтида ўн олти қаватли 256 квартирали уй-жой биноси қурилмоқда. У шаклан себаргани эслатади. Бинони «Висотстрой» трестига қарашли 75-қурилиш бошқармаси коллективи тикламоқда. Бинокорлар уни 1989 йилда фойдаланишга топширишни режалаштирганлар.

Мазкур уй ҳажмли суриб қўйиладиган опалубкали илғор усул асосида қад кўтармоқда. Бўлажак деворлар пўлат синчлар ёрдамида ҳозирданоқ кўзга ташланмоқда. Бинонинг ички томонида хоналарнинг макети реал катталикда қўйилмоқда. Улар ташқи томондан пўлат қалқонлар билан мустаҳкамланяпти. Улар ўртасидаги бўшлиқ керамзит бетон билан тўлдирилади. Бетон бир кеча-ю кундуз тургач, бирбири билан маҳкамланган опалубкалар икки томонга айрилиб, кран ёрдамида навбатдаги қаватни қўйиш учун кўтарилади.

Мазкур усул ҳажмли кенг композицияли ҳар хил уй-жой биноларини нисбатан осонроқ яратиш имконини беради. Бундан ташқари у қотиб қолган ўлчовлардан ҳалос бўлишга, квартираларнинг шинамлилигини яхшилашга, ички безакларнинг хилма-хил бўлишига олиб келади.

Ҳозирча янги усулда 124 квартирали уй-жой биноси қуриб бўлинди. Ундаги барча квартираларнинг пардози яхшиланган. Уларда мебелларни жойлаштириш муваффақиятли ҳал этилган. Икки ёққа суриладиган дуб тўсиқлар ўрнатилган. Булар ёрдамида бинони иккита алоҳида-алоҳида қисмга осонликча бўлиш мумкин.

Шунга қарамай қурилиш исталганидек тез бораётгани йўқ. Материаллар таъминотида ўқтин-ўқтин узилишга йўл қўйилмоқда.

Қурувчилар «Монолит» саноат-қурилиш бирлашмасини ташкил этиш керак, деб ҳисобламоқдалар. Чунки, шундай бирлашмалар Литва ва РСФСРда муваффақиятли ишлаб турибди. У буюртмачи, лойиҳаловчи ва пудратчини ўзига бирлаштира олади. Ана шунда уларнинг фаолиятларини мувофиқлаштириш анча енгиллашади.

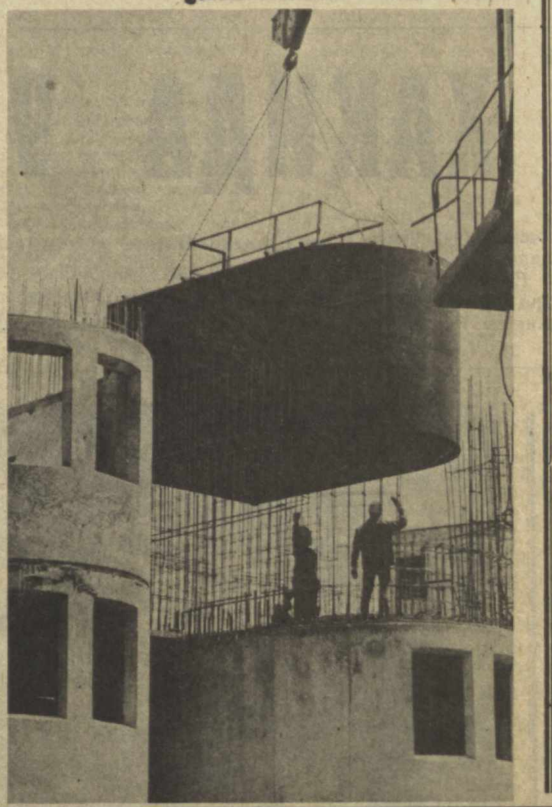

Суратда: қурилиш жараёни.

А. Рицсиев фотоси. (ТАСС).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИДАН

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ўз Уставининг 23-моддасига биноан 1987 йил 18 июнда республика матбуотида эълон қилинган ихтисосликлар бўйича илмий муассасалар, олий ўқув юртлари советлари, давлат ва жамоат ташкилотлари томонидан Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг ҳақиқий ва мухбир аъзолигига қуйидаги номзодлар қўйилганлигини ва рўйхатга олинганлигини билдиради.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ ҲАҚИҚИЙ АЪЗОЛИГИГА (АКАДЕМИКЛИККА) НОМЗОДЛАР

Машинасозлик (гидроприводлар ва машиналар гидроприводлари системаси)

Лебедев Олег Владимирович — техника фанлари доктори, профессор.

Химия технологияси жараёнлари ва аппаратлари

Обидова Муҳаббат Фозиловна — Ўзбекистон ССР Фанлар академияси мухбир аъзоси.

Глушенкова Анна Ивановна — Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси.

Салимов Зокиржон —Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси.

Юсупбеков Нодирбек Рустамбекович — техника фанлари доктори, профессор.

Физиология

Қосимов Акмалжон — Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси.

Тошмуҳамедов Бекжон Ойбекович — Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси.

Ҳамидов Жаҳонгир — Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси.

Археология

Асқаров Аҳмадали — Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ МУХБИР АЪЗОЛИГИГА НОМЗОДЛАР

Қаттиқ жисмлар, шу жумладан, ярим ўтказгичлар ва диэлектриклар физикаси

Баҳодирхонов Муҳаммад Кабир —физика-математика фанлари доктори, профессор.

Гасанов Элдор Мамедович — физика-математика фанлари доктори.

Карагеоргий-Алкалаев Павел Михайлович —физика-математика фанлари доктори.

Каримов Эркин — физика-математика фанлари доктори, профессор.

Мамадалимов Абдуғофур Тешабоевич — физика-математика фанлари доктори.

Саидов Амин Сафарбоевич — физика-математика фанлари доктори.

Хизниченко Людмила Павловна — физика-математика фанлари доктори.

Юнусов Маҳамаджон — физика-математика фанлари доктори, профессор.

Юабов Юрий Михайлович — физика-математика фанлари доктори.

Умумий энергетика

Аҳмедов Рустам Берович — техника фанлари доктори, профессор.

Зоҳидов Ромэн Абдуллаевич — техника фанлари доктори, профессор.

Қорабоев Муҳаммаджон —физика-математика фанлари доктори.

Пожаров Сергей Леонидович — физика-математика фанлари доктори.

Деформацияланувчи қаттиқ жисмлар механикаси

Бобомуродов Камол Шоймардонқулович — физика-математика фанлари доктори.

Бадалов Фаҳриддин Бадалович — физика-математика фанлари доктори, профессор.

Бўриев Тожибой —физика-математика фанлари доктори, профессор.

Мардонов Ботиржон —физика-математика фанлари доктори.

Неъматов Соибжон Содиқович — техника фанлари доктори, профессор.

Соатов Ёлқин Учқунович —техника фанлари доктори, профессор.

Федоров Василий Васильевич — техника фанлари доктори, профессор.

Ҳожметов Ғоибназар Ҳодиевич — техника фанлари доктори, профессор.

Ширинқулов Тошпўлат — техника фанлари доктори, профессор.

Ноорганик моддалар химиясининг технологияси.

Беглов Борис Михайлович — техника фанлари доктори, профессор.

Қосимова Сталя Солиҳовна— техника фанлари доктори, профессор.

Ким Лин Зу — техника фанлари доктори, профессор.

Мирзаев Фаттоҳ Мирзаевич — техника фанлари доктори, профессор.

Нудельман Борис Израилович — техника фанлари доктори, профессор.

Содиқов Қурбоналий Ғуломович — техника фанлари доктори.

Биохимия, биотехнология

Абдукаримов Абдусаттор — биология фанлари доктори.

Бобоев Тўлқин Орипович биология фанлари доктори, профессор.

Раҳимов Мирзаатҳам Мирзаҳакимович — биология фанлари доктори, профессор.

Соатов Талъат — биология фанлари доктори, профессор.

Солиҳов Шавкат Исмоилович — биология фанлари доктори.

Ҳолиқов Собир Каримович — биология фанлари доктори, профессор.

Холмуродов Асқар Ғаниевич — биология фанлари доктори, профессор.

Юкельсон Лев Яковлевич —биология фанлари доктори, профессор.

Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш

Отабоев Шариф Турсунович —медицина фанлари доктори, профессор.

Бахиев Амин — биология фанлари доктори.

Данилов Валерий Борисович — медицина фанлари доктори, профессор.

Зокиров Пўлат Қодирович —биология фанлари доктори, профессор.

Искандаров Тўлқин —медицина фанлари доктори, профессор.

Кист Александр Алексеевич — химия фанлари доктори, профессор.

Матчонов Назар Маткаримович —ветеринария фанлари доктори, профессор.

Умумий тарих (Жанубий Осиё мамлакатлари тарихи)

Азимжонова Сабоҳат — тарих фанлари доктори.

Ғиёсов Тимур — тарих фанлари доктори, профессор.

Пономарев Юрий Александрович — тарих фанлари доктори.

Ҳошимов Илёс Маҳкамович— тарих фанлари доктори.

Ҳидоятов Гога Абророрович — тарих фанлари доктори, профессор.

• *Ташвишли сигнал*

БУ—ИККИНЧИ ДАРАЖАЛИ ИШМИ?

Самарқанд областининг Оқдарё районидан армияга чақириш пунктига баъзан бошланғич ҳарбий тайёргарликнинг энг оддий билимларига эга бўлмаган, жисмоний жиҳатдан яхши чиниқмаган йигитлар келишмоқда. Область ҳарбий комиссариатининг ходимлари бундай аҳволнинг сабабини аниқлашга киришдилар. Аҳвол мана шундай бўлиб чиқди:

39- ва 47- мектабларда ўқувчиларнинг ярми бошланғич ҳарбий тайёргарликка оид энг оддий саволларга жавоб қайтара олмади ва қониқарсиз баҳолар олди. Кўпчилик болалар сузишни билишмайди, турникда тортилиша олмайди ёки бир неча юз метрга чопиша олмайди. Ҳужжатларда эса уларнинг деярли ҳаммаси ГТО нишондорларидир.

Аниқланишича, буларнинг ҳаммаси район мактабларида ва К. Мадаминов бошчилик қилаётган район халқ маорифи бўлимида бошланғич ҳарбий тайёргарликка иккинчи даражали иш деб муносабатда бўлинаётганлиги натижасидир. Бошланғич ҳарбий таълим муаллимлари яхши тайёрланмаган, кўпгина мактабларда зарур ўқув моддий-техника базаси йўқ. Бошланғич ҳарбий тайёргарлик дарслари расмиятчилик билан ўтказилади, кўпинча эса улар бошқа дарслар билан алмаштирилади.

Юқорида номлари тилга олинган мактабларда ўқувчилар бошланғич ҳарбий тайёргарликдан олган баҳо — ўз вазифасига кўра ёшларни жисмоний ва ҳарбий ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, уларни ҳарбий бурчни бажаришга тайёрлаш масалалари билан ҳар куни шуғулланиши зарур бўлган кишиларга ҳам берилган баҳодир.

Л. ТОКАРЕВ, ЎзТАГ мухбири.

ТВ — ҲАФТАЛИК ПРОГРАММА — ТВ

10 август, душанба

МТ-I. 8.00 — «90 минут». 9.35 — Футбол шарҳи. 10.15 — «Болаликдан кейинги юз кун». Бадиий фильм. 11.45 ва 16.30 — Янгиликлар. 16.45 — «Рус тили». 17.15 — «В. И. Лениннинг Кремлдаги кабинети ва квартираси» музейига телеэкскурсия. 17.45 — Ҳужжатли фильмлар. 18.25 — «Шаҳризода». Симфоник сюита. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.30 — Жадаллаштириш ва қайта қуриш. 20.05 — «Ваня тоға». Фильм-спектакль. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Ваня тоға». Фильм-спектаклнинг давоми. 23.35 — Дунё воқеалари. 23.50 — Футбол шарҳи. 00.30 — «Фарферелло» триоси концерти.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.20 — Ҳужжатли фильмлар. 9.50 — Мультфильмлар. 10.20 — М. Пришвин. «Табиат календари». 11.00 — «Сарчашмалар». Фильм-концерт. 11.25 — Ҳужжатли фильм. 11.45 — Реклама. 11.50 — «Гармония». Бадиий фильм. 12.45 — Итальян тили. 13.15 — Болалар учун фильм. 14.35 — Янгиликлар. 14.45 — Ҳужжатли фильм. 18.35 — Янгиликлар. 18.45 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан! 19.45 — Халқаро панорама. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 21.30 — Время. 22.10 — «Мени кутгил». Бадиий фильм. 23.40 — Илмий-оммабоп фильм. 23.50 — Янгиликлар.

ЎзТВ-I. 7.00 — Гимнастика. 7.20 — Салом, кичкинтойлар! 7.30 — Ахборот. 7.50 — Ватанимни шарафлайман. 17.30 — Янгиликлар. 17.40 — Қизиқарли математика. 18.15 —Мультфильм. 18.20 — «Қувноқ пионер ёзи». 18.45 — Теленовеллалар театри. 19.30 — Ахборот. 19.45 — «Ёшлик». 20.30— Ахборот. 20.50 — «Камолот сари». 21.30 — Время. 22.05 — «Олтин эшелон». Бадиий фильм.

ЎзТВ-II. 19.25 — Фильм-концерт. 19.50 — Ҳужжатли фильм. 20.25 — «Энди севгига ўтамиз». Бадиий фильм. 1-серия. 21.30 — Время. **ДУШАНБА.** 22.05 — Танқидий тележурнал. 22.55 — «Гоби ва Хинган орқали». Бадиий фильм, 1-серия. 23.50 — Янгиликлар.

11 август, сешанба

МТ-I. 8.00 — «90 минут». 9.35 — «Ваня тоға». Фильм-спектакль. 12.15 ва 16.30 — Янгиликлар. 16.45 — Оналарнинг мактаби. 17.15 — Нега ва нима учун? 17.50 — Концерт. — 18.15 — Ҳужжатли фильм. 18.45 — Инсон ва қонун. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.30 — Мультфильмлар. 20.00 — Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллигига. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Халқаро Эденбург санъат фестивалининг очилиши. 23.15 — Дунё воқеалари.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.20 — Ҳужжатли фильмлар. 10.00 — Литва ССР музикали фольклорининг концерти. 10.40 — Мультфильмлар. 11.10 — «Лаҳзалар». Фильм-балет. 11.40 — Француз тили. 12.10 — В. Фтоменко куйлайди. 12.30 — «Рус тили». 13.00 — Болалар учун фильм. 13.50 — СССР халқ артисти Ц. Татишвили концерти. 14.40 — Янгиликлар. 14.50 — Ўқ узиш. Европа чемпионати. 18.35 — Янгиликлар. 18.45 — ...16 ёшгача ва ундан катталар. 19.30 — Ҳамма учун ва ҳар бир киши учун. 20.00 — Автомобиль спорти. Жаҳон чемпионати. 20.45 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 21.00 — Ритмик гимнастика. 21.30 — Время. 22.10 — «Кекса сеҳргар эртаклари». Бадиий фильм, 1-серия. 23.20 — Янгиликлар. 23.25 — Футбол. «Арарат» — «Днепр».

ЎзТВ-I. 7.00 — Гимнастика. 7.20 — Салом, кичкинтойлар! 7.30 — Ахборот. 7.50 — Тонгги тароналар. 17.30 — Янгиликлар. 17.40 — Фильм-концерт. 18.15 — Болалар учун фильм. 18.30 — Ёшлик. 19.00 — Агросаноат ва озиқ-овқат программаси. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Ҳужжатли фильм. 20.00 — Футбол. «Пахтакор» — «Котайк». 20.50 — Ахборот. 21.10 — Мультфильмлар. 21.30 — Время. 22.05 — «Ҳимоя учун сўз». Бадиий фильм. 23.40 — Бугун оламда нима гап?

ЎзТВ-II. 19.25 — Илмий-оммабоп фильм. 19.45 — «Энди севгига ўтамиз». Бадиий фильм, 2-серия. 20.50 —Хушёр турмуш тарзи учун. 21.30 — Время. **ДУШАНБА.** 22.05 — Футбол. «Помир» — « Спартак» (О). 22.50 — Шу куннинг янгиликлари. 23.00 — «Гоби ва Хинган орқали». Бадиий фильм, 2-серия.

12 август, чоршанба

МТ-I. 8.00 — «90 минут». 9.35 — «Мени кутгил». Бадиий фильм. 11.05 ва 16.30 — Янгиликлар. 16.40 — Дебют. 17.10 — «15 академик». 17.35 — ...16 ёшгача ва ундан катталар. 18.20 — Назария масалалари. 18.50 — Совет композиторларининг асарларидан симфоник миниатюралар. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.30 — Мультфильм. 19.40 — «Севимли Ватаним менинг». Фотоконкурс. 19.45 — Позиция. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Рус халқ чолғулари академик оркестрининг концерти. 23.00 — Футбол. Олимпия турнирининг саралаш матчи. СССР — Норвегия. 23.45 — Дунё воқеалари.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.20 — Ҳужжатли фильмлар. 10.05 — Фильм-концерт. 10.35 — Будильник. 11.05 — «Кекса сеҳргар эртаклари». Бадиий фильм, 1-серия. 12.15 — Немис тили. 12.45 — Болалар учун фильм. 13.45 — Қишлоқ янгиликлари. 14.45 — Янгиликлар. 14.55 — Ҳужжатли фильм. 18.35 — Янгиликлар. 18.45 — Ҳужжатли фильм. 18.55 — Реклама. 19.00 — Саёҳатчилар клуби. 20.00 — Музикали киоск. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар. 20.45— Халқаро программа. 21.30 — Время. 22.10 — «Кекса сеҳргар эртаклари». Бадиий фильм, 2-серия. 23.15 — Янгиликлар.

ЎзТВ-I. 7.00 — Гимнастика. 7.20 — Салом, кичкинтойлар! 7.30 — Ахборот. 7.50 — Тонгги тароналар. 8.00 — Пионер телетайпи. 8.10 — Фильм-концерт. 17.30 — Янгиликлар. 17.40 — Болалар учун фильм. 18.15 — Мультфильм. 18.40 — Олтин қўллар. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Саҳна усталари. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Концерт. 21.30 — Время. 22.05 — Қишлоқ хўжалик билимлари телевизион университети. 22.35 — «Сўнгги ташриф». Бадиий фильм.

ЎзТВ-II. 19.25 — «Кўҳна қаср оҳанглари». Музикали фильм. 19.55 — Ритмик гимнастика. 20.20 — Болалар учун фильм. 21.30 — Время. **ДУШАНБА.** 22.05 — «КВН—87».

13 август, пайшанба

МТ-I. 8.00 — «90 минут». 9.35 — «Нега ва нима учун?». 10.05 — Мўъжизасиз-мўъжизалар. 11.00 ва 16.30 — Янгиликлар. 16.45 — Болалар фольклор ансамблларининг концерти. 17.15 — Ҳужжатли фильмлар. 18.00 — «Шаҳар байрами». 18.20 — «Ҳақиқат сабоқлари». 19.05 — Мультфильм. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.30 — Иқтисодий билимлар университети. 20.00 — Совет қўшиқларидан концерт. 20.25 — Сиёсий театр. 21.30— Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «34-тезюрар поезд». Бадиий фильм. 23.35 — Дунё воқеалари. 23.50 — Останкино. Сарой-музейда музикали ёз.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.20 — «Ер юзида севги мавжуд экан». Фильм-концерт. 9.50 — Ҳужжатли фильмлар. 10.30 — «Кекса сеҳргар эртаклари». Бадиий фильм, 2-серия. 11.35 — Испан тили. 12.05 — Г. Троепольский. «Оқ Бим, Қора Қулоқ». 12.35 — «Петерс». Бадиий фильм. 14.10 — Скрипка куйларидан концерт. 14.35 — Ульяновск телевидение студиясининг программаси. 15.05 — Янгиликлар. 15.15 — Илмий-оммабоп фильм. 18.35 — Янгиликлар. 18.45 — «Ўқитувчи». Бадиий фильм. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Л. Тимофеева чалади. 21.00 — Ритмик гимнастика. 21.30 — Время. 22.10 — Қадимий рус қўшиқлари. 22.30 — Футбол. Йўқлама. «Жальгирис» — «Динамо» (К). «Спартак» — «Динамо» (Мн). 23.15 — Янгиликлар.

ЎзТВ-I. 7.00 — Гимнастика. 7.20 — Салом, кичкинтойлар! 7.30 — Тонгги тароналар. 8.00 — Телефильм. 8.10 — Болалар учун фильм. 17.30 — Янгиликлар. 17.40 — «Бахтли болалик». Фильм-концерт. 18.15 — Мультфильм. 18.25 — «Инсон болаликдан бошланади». 19.10 — Илмий-оммабоп фильм. 19.30 — Ахборот. 19.45 — «Совет турмуш тарзи». 20.30 — Ахборот. 20.50 — «Ер ва диёр тароналари». 21.30 — Время. 22.05 — «Оқ йўл!». Музикали программа. 23.05 — Бугун оламда нима гап?

ЎзТВ-II. 19.25 — Пионер телетайпи. 19.35 — Телефильм. 20.15 — Реклама. 20.25 — «Спортивний Узбекистан». 20.55 — «Дўстлик маршрутлари бўйлаб». 21.30 — Время. **ФРУНЗЕ.** 22.05 — «Жиноят ва жазо». Спектакль.

14 август, жума

МТ-I. 8.00 — «90 минут». 9.35 — «34-тезюрар поезд». Бадиий фильм. 10.55 — Мультфильмлар. 11.25 — Истеъдод. 11.55 ва 16.30 — Янгиликлар. 16.40 — «Ланфиор мустамлакаси». Бадиий фильм. 18.00 — «Ленин билан бирга 250 соат». 18.20 — «Комик опера саҳнаси». Фильм-концерт. 18.50 — Мультфильм. 19.10 — Дунё воқеалари. 19.25 — Қайта қуриш прожектори. 19.35 — «Июль ёмғири». Бадиий фильм. 21.30 — Время. 22.00 — Муаммолар, изланишлар, ечимлар. 23.35 — Эстрада қўшиқларидан концерт. 00.30 — Дунё воқеалари.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.20 — Ҳужжатли фильмлар. 10.05 — Инженерлик физика институтининг эркаклар хори куйлайди. 10.35 — Мультфильм. 10.55 — «Ўқитувчи». Бадиий фильм. 12.35 — Оналарнинг мактаби. 13.05 — Болалар учун фильм. 14.15 — Инглиз тили. 14.45 — «Дастурхонимиздаги нон». 15.15 — Янгиликлар. 15.25 — «Юрак операцияси». Спектакль. 18.35 — Янгиликлар. 18.45 — Шахмат мактаби. 19.15 — Жаҳон музика маданияти хазинасидан. 20.00 — Ҳамдўстлик. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — К. Тренер. «Эдес хушомадгўйлари». 21.15 — Халқ куйлари. 21.30 — Время. 22.05 — «Фироқий — бахтдан айрилган демак». Бадиий фильм, 1 ва 2-сериялар. Танаффусда — Янгиликлар.

ЎзТВ-I. 7.00 — Гимнастика. 7.20 — Салом, кичкинтойлар! 7.30 — Ахборот. 7.50 — Телефильм. 8.10 — «Тонгги тароналар». 8.20 — Ҳужжатли фильм. 17.30 — Янгиликлар. 17.40 — Фильм-концерт. 18.15 — «Ёшлик». 19.00 — Ҳужжатли фильм. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Резерв № 1. 20.15 — Ҳужжатли фильм. 20.30 — Ахборот. 20.50— «Сўнмагай севгим». 21.30— Время. 22.00 — Ҳиндистон мустақил деб эълон қилинган кунга. 22.50 — «Шунчаки ҳазил».

ЎзТВ-II. 19.25 — «Ўша кунларда». Бадиий фильм. 20.35— Ритмик гимнастика. 21.00 — «Китоблар оламида». 21.30 — Время. **ФРУНЗЕ.** 22.05 — Бадиий фильм.

15 август, шанба

МТ-I. 8.00 — «90 минут». 9.35 — АВВГДейка. 10.05 — СССР ҳаво флоти кунига. 11.05 — Халқ ижодиёти. 11.50 — Тақдиримиз ҳам бир. 12.20 — Шаҳримиз куйлари. 12.50 — Ҳамма учун ва ҳар бир киши учун. 13.20 — Ҳайвонот оламида. 14.20 — Мультфильм. 14.45 — Ҳамдўстлик. 15.15 — Дунё воқеалари. 15.30 — «Аёллар». Бадиий фильм. 17.20 — Ҳиндистон мустақил деб эълон қилинган кунга. 18.20 — Камалак. 18.50 — Мультфильм. 19.00 —9-студия. 20.00— «Буйруқ: ўт очилмасин». Бадиий фильм. 21.30 — Время. 22.00— Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Кечага таклифнома. 23.15 — Г. Ципола ижро этади. 23.45 — Ярим тунгача ва ярим тундан сўнг.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.20 — «Энергомаш» заводи маданият саройи духовой оркестрининг концерти. 9.35 — «Москва». 9.45 — Ритмик гимнастика. 10.15 — Тонгги почта. 10.45 — Сиз яратган боғ. 11.15 — Машҳур асарлар, машҳур ижрочилар. 11.45 — Жаҳон бадиий маданияти. 12.35 «Шаҳзода Флоризелнинг саргузаштлари». Бадиий фильм, 2-серия. 13.40 — Реклама. 13.45 — Революция даъват этган. 15.25 — «Зулайҳо». Ҳужжатли фильм. 15.55 — Молдавия эстрадасининг ёш овозлари. 16.20 — «Мен» ҳозирги дунёда. 16.55 — Здоровье. 17.40 — Мультфильм. 17.50 — «Шиша мунчоқлар». Бадиий фильм. 19.00 — Талабларингизга биноан учрашув. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Теннис. СССР чемпионати. 21.30 — Время. 22.00 — Футбол. СССР кубоги. 1/8 финал. «Днепр» — «Арарат». 23.45 — Янгиликлар.

ЎзТВ-I. 7.00 — Гимнастика. 7.20 — Салом, кичкинтойлар! 7.30 — Ахборот. 7.50 — Ҳужжатли фильмлар. 9.20 — Дилдан куйлаб, ўйна қувнаб. 10.30 — Ёш олимлар телеклуби. 11.00 — Театр шарҳи. 12.30 — Ёшлик. 13.50 — Ўзбек киносининг барҳаёт анъаналари. 15.00 — Умид. 16.05 — Замондас. 18.10 — Мультфильм. 18.30 — Тенгдошлар. 19.05 — Ҳужжатли фильм. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Гиёҳвандликка ўт очамиз! 20.30 — Ахборот. 20.50 — Концерт. 21.30 — Время. 22.00 — Ҳаёт қувончлари ва ташвишлари.

ЎЗТВ-II. ФРУНЗЕ. 15.50 — Экран — болаларга. 16.00 — Фильм-концерт. 16.20 — Реклама. 16.30 — «Жаннат ёқасида». Бадиий фильм. 18.00 — Улуғ Октябрнинг 70 йиллигига. 19.00 — Объективда — пойтахт. 20.00 — Мезгил. 20.30— «Элис кўл ороллари». Бадиий фильм. 21.00 — Кулку жана куйдургу. 21.30 — Время. 22.00 — «Пигим-терим—87». 22.30 — Дўстлар даврасида

16 август, якшанба

МТ-I. 8.00 — «90 минут». 9.35 — Узоқ шарқ. 9.45 — Тонгги почта. 10.15 — Спортлото. 10.30 — Будильник. 11.00 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан! 11.55 — Қишлоқ янгиликлари. 12.55 — Здоровье. 13.40 — Ералаш. 13.55 — Тушинода ҳаво байрами. 16.00 — Ҳужжатли фильм. 16.20 — Ўртоқ қўшиқ. 17.05 — Киноафиша. 17.50 — Мультфильмлар. 18.30 — Халқаро панорама. 19.15 — Концерт. 20.00 — «Буйруқ: чегарадан ўтилсин». Бадиий фильм. 21.30 — Время. 22.00 — Футбол. «Динамо» (К) — «Динамо» (М). 23.45 — Янгиликлар.

МТ-II. 9.00 — Зарядкага сафланинг! 9.20 — Ритмик гимнастика. 10.05 — Рус тили. 10.35 — Жаҳон музика маданияти хазинасидан. 12.00 — Мамлакат миллий театрлари фестивали. 13.50 — Революция даъват этган. 15.05 — Ҳужжатли фильм. 15.25 — Ленинград телевидениесининг программаси. 16.45 — Ёзувчи П. Проскурин билан учрашув. 18.00 — Н. Е. Жуковский. «Авиация тараққиётидаги олим ишларининг хизмати». 18.30 — Теннис. СССР чемпионати. 19.30 — Мўъжизасиз-мўъжизалар. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.40 — Камалак. 21.15 — Ҳужжатли фильм. 21.30 — Время. 22.00 — Чет эл фильмлари экрани.

ЎзТВ-I. 7.00 — Гимнастика. 7.20 — Мультфильм. 7.30 — Ахборот. 7.50 — Ҳужжатли фильмлар. 9.00 — Биргаликда куйлаймиз. 9.20 — Истеъдод. 9.45 — «Осмонни забт этганлар». Бадиий фильм. 11.20 — ДОСААФ — мардлик майдони. 11.50 — Шахмат мактаби. 12.20 — Светофор. 13.00 — Иирик планда — инсон. 13.55 — Улуғ Октябрнинг 70 йиллигига бағишланган ҚҚАССР ва республика областлари театрларининг телевизион фестивали. 15.55 — Реклама. 18.05 — Ҳужжатли фильм. 18.25 — Анъаналар ва замонавийлик. 18.55 — Мультфильм. 19.15 — Бугун — СССР ҳаво флоти куни. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Қўшиғим, жон қўшиғим. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Мақом кечаси. 21.30 — Время. 22.05 — «Иван Васильевич касбини ўзгартиради». Кинокомедия.

ЎзТВ-II. ФРУНЗЕ. 16.15 — Мультфильм. 16.30 — Фильм-концерт. 17.00 — Ҳужжатли фильмлар. 17.50 — Новинки киноклуби. 19.10 — Фан ва техника. 21.30 — Время. 22.00 — «Кечки вариант». Бадиий фильм.

• *Спорт*

ВЕЛОПОЙГА:

КУМУШ СОВРИНДОР

Арманистон пойтахтида ўтказилган мамлакат чемпионатида тошкентлик Ж. Абдужабборов группа пойгасида ғалаба қозониб, мухлисларни қувонтирган эди. Чирчиқлик Ф. Галиулина эса СССРнинг биринчи терма командаси составида куч синашиб, кумуш медали совриндори бўлди. У 50 километрга ўтказилган команда пойгасида 1 соат 6 минут 2,86 секундли натижа кўрсатилишига ўзининг муносиб ҳиссасини қўшди.

ФУТБОЛ МАЙДОНЛАРИДА

● СССР КУБОГИ. Биллур соврин учун кечиктирилган учрашув ўтказилди. Фарғонада маҳаллий «Нефтяник» футболчилари «Жальгирис» командаси билан такрорий ўйинда куч синашдилар. Учрашувда меҳмонлар дарвозага жавобсиз учта тўп киритишди. Шундай қилиб «Универсиада-87» баҳсларининг ғолиби — «Жальгирис» футболчилари икки учрашув ҳисобига кўра кубок учун курашнинг нимчорак финалига чиқди. Энди улар 16 август куни «Пахтакор» командасининг меҳмони бўлишади.

● ИККИНЧИ ЛИГА. Бугун Ўзбекистон зонасида навбатдаги тур учрашувлари ўтказилади. Ҳозирча Фарғонанинг «Нефтяник» командаси икки учрашувни кам ўтказганига қарамай, 32 очко билан пешқадамлик қилмоқда. 29 очко билан иккинчи ўринда бораётган «Косонсойчи» футболчилари Олмалиқда «Металлург» командаси билан учрашадилар.

Редактор Л. ҚАЮМОВ.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ («Советский Узбекистан») Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР. Издается на узбекском языке

Редакция адреси: 700083, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Хатлар ва оммавий ишлар бўлими телефонлари — 33-21-43, 32-53-16, 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06.